

Consultaziun per la revisiun totala da la
lescha davart las scolas popularas
dal chantun Grischun
(lescha da scola)

avrigl 2009

Cuntegn

I	Situaziun da partenza	5
1.	<i>Igl è necessari da reveder la legislaziun da scola actuala</i>	<i>5</i>
2.	<i>La gulivaziun da finanzas a l'intern dal chantun (NGF grischuna).....</i>	<i>6</i>
2.1	Cundiziun da basa: integrar las regulaziuns da la NGF grischuna.....	6
2.2	La nova gulivaziun da las resursas e da las grevezzas	6
2.3	Zavrada da las finanzas en il rom da las scolas popularas grazia a la NGF grischuna	7
3.	<i>Diversas incumbensas a la nova lescha da scola</i>	<i>9</i>
3.1	Las intervenziuns parlamentaras resguardadas.....	9
3.2	Il rapport areguard las famiglias en il Grischun	10
4.	<i>Las etappas da la revisiun</i>	<i>12</i>
5.	<i>La decisiun dal pievel cunter l'adesiun al concordat HarmoS.....</i>	<i>13</i>
II	Il princip da la nova lescha da scola	15
1.	<i>Stabilitad: Tge resta tuttina en la scola populara grischuna?</i>	<i>15</i>
1.1	Mantegnair las valurs da basa dal sistem da scola	15
1.2	Nagina midada areguard la scolina e la vegliadetgna da l'entrada en scola.....	16
2.	<i>Novaziuns: Tge èn las adattaziuns las pli impurtantas en la scola populara grischuna?.....</i>	<i>17</i>
2.1	L'introducziun dad uraris da bloc ed il dretg ad ina purschida da structuradas da di tenor basegn.....	17
2.2	La repartiziun dal temp da scola sin 40 empè da 38 emnas	20
2.3	La concepziun da las mesiras da la pedagogia speziala tenor il princip da l'integrasiun	20
2.4	La regulaziun da las cumpetenzas	23
3.	<i>Ulteriuras midadas.....</i>	<i>24</i>
4.	<i>Francaziun da regulaziuns actualas senza midadas en la nova lescha.....</i>	<i>28</i>
4.1	Francaziun da la lingua da scola.....	28

4.2	Francaziun dal princip da la magistra u dal magister da classa	28
4.3	Francaziun da l'incumbensa professiunala e da la libertad d'instrucziun	28
4.4	Francaziun dals dretgs e da las obligaziuns da las scolaras, dals scolars e dals responsabels d'educaziun	29
4.5	Francaziun da la salarisaziun minimala da persunas d'instrucziun	29
4.6	Francaziun da la finanziaziun da las scolas	29
III	Co che la lescha duai vegnir realisada.....	30
IV	Las consequenzas finanzialas da la nova lescha	31
1.	<i>Remartga preliminara</i>	31
2.	<i>Custs che turnan mintg'onn</i>	32
3.	<i>Custs unics</i>	35
V	Remartgas areguard singulas disposiziuns	36
1.	<i>Chapitel I. Disposiziuns generalas</i>	36
2.	<i>Chapitel II. Las instituziuns responsablas per la scola</i>	38
3.	<i>Chapitel III. Purschidas da scola e da furmaziun</i>	39
3.1	Part 1. Obligaziun d'ir a scola, lieu da scola e frequentaziun gratuita	39
3.2	Part 2. Ils stgalims da la scola	42
3.3	Part 3. Purschidas complementaras	42
3.4	Part 4. Scolas privatas ed instrucziun privata.....	43
4.	<i>Chapitel IV. Organisaziun da la scola</i>	45
4.1	Part 1. Gestiu ed organisaziun	45
4.2	Part 2. Il manaschi da scola	46
4.3	Part 3. Cuntegns didactics	47
4.4	Part 4. Promoziun e midada da classa.....	49
4.5	Part 5. Mesiras da pedagogia speziala	51
5.	<i>Chapitel V. Las scolaras ed ils scolars</i>	58
6.	<i>Chapitel VI. Las magistras ed ils magisters</i>	59

6.1	Part 1. Engaschament ed obligaziuns	59
6.2	Part 2. Salarisaziun	60
7.	<i>Chapitel VIII. Finanziaziun da las scolas</i>	62
7.1	Part 1. Princip.....	62
7.2	Part 2. Contribuziuns dal chantun e da las instituziuns responsablas per la scola	62
7.3	Part 3. Finanziaziun da las mesiras da pedagogia speziala	66
8.	<i>Chapitel IX. Instanzas</i>	68
8.1	Part 1. Instanzas chantunalas	68
9.	<i>Chapitel X. Surveglianza, protecziun giuridica e disposiziuns penalas</i>	69
9.1	Part 1. Surveglianza ed execuziun d'uffizi	69
9.2	Part 2. La via giudiziala	69
10.	<i>Chapitel XI. Disposiziuns finalas e transitoricas</i>	71

I Situaziun da partenza

1. *Igl è necessari da reveder la legislaziun da scola actuala*

La lescha da scola actuala sa basa per gronda part sin la lescha da scola dals 19 november da l'onn 1961. Ella è vegnida cumplettada d'in grond dumber d'ordinaziuns. Per consequenza è questa ovra reglamentara daventada nunsurvesaivla. Malgrà diversas revisiuns parzialas ed ina revisiun totala l'onn 2000, na correspunda la legislaziun da scola en blers puncts betg pli a la realitad vivida ed a las novas pretensiuns che la scola populara sto ademplir.

La scola populara sco in dals elements centrals da nossa societad sto tegnair quint da las pretensiuns socialas ed economicas. Ella sto preparar ils uffants en moda moderna per il mund professiunal. Ultra da quai duai la scola populara prestar sia contribuziun per pussibilitar la cumpatibilitad da la professiun cun la famiglia che vegn adina puspè pretendida.

Ilis ultims onns èn la regenza ed il departament d'educaziun responsabel stads obligads da realisar passa 100 propostas da refurma relevantas per la furmaziun. Il departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient ha formulà l'onn 2005 las finamiras directives strategicas e las mesiras concernent il svilup da la scola grischuna ed integrà las propostas da refurma pretendidas. Uschia ha il departament inizià ad ura ina cuntraversa vasta e detagliada areguard ils projects da refurma currents. Tut ils circuls interessads han survegnì la pussaivladad da contribuir or da lur perspectiva specifica propostas per refurmas raschunaivlas che vegnan acceptadas da la societad. Lur propostas èn vegnidas resguardadas tar l'elavuraziun da la lescha preschenta.

En la sessiun da favrer dal 2007 ha il cussegl grond deliberà il rapport areguard las familias en il Grischun. Quel cuntegna la basa statistica davart la situaziun da las familias en il Grischun sco er in catalog da mesiras per rinforzar e per promover la vita familiara. In pèr mesiras demussan co che la legislaziun da scola sto vegnir adattada, per ch'ella sa cunfetschia meglier cun las cundiziuns da la societad d'ozendi.

2. *La gulivaziun da finanzas a l'intern dal chantun (NGF grischuna)*

2.1 Cundiziun da basa: integrar las regulaziuns da la NGF grischuna

La regenza ha preschentà al cussegl grond en sia missiva dals 20 schaner 2009 (quadern nr. 20 / 2008 – 2009) la nova gulivaziun da finanzas e la zavrada dad incumbensas tranter il chantun e las vischnancas (NGF grischuna). Questa concepziun da la nova lescha da scola integrescha la gulivaziun da finanzas e da grevezzas per la scola populara prescritta tenor la NGF grischuna:

- › Il chantun resta vinavant responsabel per las prescripziuns dal cuntegn e per la controlla da la scola populara.
- › Las vischnancas cun ina scola populara èn vinavant obliadas da manar la scolina, las scolas primaras e secundaras tenor las prescripziuns da la lescha da scola chantunala.
- › Il chantun desista tenor la concepziun da la NGF grischuna da subvenziunar tant la purschida regulara da la scola populara sco era las infrastructures da scola.
- › Dentant surpiglia il chantun tut ils custs da purschidas spezialas (mesiras extendidas da la scolaziun speziala, instrucziun da lingua per uffants esters sco er per uffants da requirents d'asil ed en dimoras transitoricas).
- › Il chantun surpiglia da nov era ils custs dad incumbensas surordinadas en connex cun las scolas popularas sco projects per il svilup da la scola (p.ex. l'introducziun da l'englais en scola primara) ed incumbensas da coordinaziun (p.ex. la gestiun da direcziuns da scola).

La NGF grischuna dess vegnir introducida per ils 1. schaner dal 2011. La revisiun totala da la lescha da scola – che sa basa sin la concepziun da la NGF – dess vegnir en vigur pir sunter l'introducziun da la NGF grischuna.

2.2 La nova gulivaziun da las resursas e da las grevezzas

Dapi l'emprim da schaner 2008 vegn realisada la nova gulivaziun da finanzas e la repartiziun d'incumbensas tranter la confederaziun ed ils chantuns (NGF confederaziun –

chantuns). La NGF naziunala na concerna betg substanzialmain las structures a l'intern dals chantuns. Ella porscha dentant fitg bunas cundiziuns per ina concepziun completamain nova da la repartiziun d'incumbensas e per la gulivaziun da finanzas a l'intern dals chantuns. La gulivaziun da finanzas pratigada en il chantun Grischun consista fin ussa d'ina gulivaziun directa ed indirecta che ha mendas gravantas. La gulivaziun da finanzas pratigada sco enfin ussa n'è betg transparenta, causa problems da taxaziun e dat fauss impuls. Ultra da quai datti oz tranter il chantun e las vischnancas ina zavrada d'incumbensas e da finanzas cumplitgada ed intransparenta cun grondas dependenzas vicendaivlas, cun cumpetenzas dublas e maschadadas.

En il rom dal project da refurma «NGF grischuna» dessan las mendas da la gulivaziun da finanzas actuala vegnir eliminadas. La gulivaziun da finanzas vertenta enfin oz dess vegnir substituida d'ina *gulivaziun da resursas e da grevezzas cumplettamain nova*. La NGF grischuna dess oravant tut rinforzar las vischnancas. La refurma vulesch garantir ina gulivaziun pli efectiva e gista tranter las vischnancas paupras e quellas pli ritgas e diminuir grevezzas finanzialas extraordinarias e betg influenzablas, senza dentant dar fauss impuls.

Sper la nova gulivaziun da resursas e da grevezzas dessan era vegnir zavradas las incumbensas dal chantun e da las vischnancas. Il chantun e las vischnancas dessan pudair sa concentrar sin lur cumpetenzas clav. Passa 60 incumbensas ch'il chantun e las vischnancas han enfin oz ademplì ensemen, dessan ussa – almain en quai che pertutga la finanziaziun – vegnir attribuidas claramain ubain al chantun ubain a las vischnancas. Uschia dessan vegnir evitads in grond dumber da pajaments cuntracurrents. Il nov sistem augmenta la libertad d'agir e la capaciad tant da las vischnancas sco dal chantun.

2.3 Zavrada da las finanzas en il rom da las scolas popularas grazia a la NGF grischuna

Grazia a la NGF grischuna dessan ils custs dal chantun e da las vischnancas en connex cun la scola populara vegnir zavrads uschè fitg sco pussibel, senza che las cumpetenzas ed incumbensas da las vischnancas en il sector da la scola populara vegnian midadas. Las vischnancas vegnan distgargiadas grazia a la NGF grischuna da var 10

milliuns francs. Questa distgargia è era ina prestaziun preliminara dal chantun en vista a la revisiun totala da la lescha da scola. Ils custs supplementars da bundant 2 milliuns francs che las vischnancas vegnan a duair surpigliar tras la revisiun totala da la lescha da scola ston vegnir mess en relaziun cun questa distgargia. Considerond questa relaziun vegnan las vischnancas anc adina a profitar annualmain da mezs supplementars da var 8 milliuns. Quests mezs permettian a las vischnancas da realisar las midadas pretaisas tenor la nova lescha da scola. Vair en quest connex era la missiva dals 20 schaner 2009 areguard la nova gulivaziun da finanzas e la zavrada d'incumbensas tranter il chantun e las vischnancas, part VII, chapitel 4.

3. *Diversas incumbensas a la nova lescha da scola*

3.1 Las intervenziuns parlamentaras resguardadas

Las suandantas intervenziuns parlamentaras èn vegnidas resguardadas tar l'elavuraziun da la lescha preschenta (vair era las remartgas en il chapitel I5):

- › postulat Jäger concernent l'iniziativa dal chantun per coordinar ils systems da scola chantunals; PCG 2002/2003; 22, 141
- › interpellaziun Jäger concernent la dotaziun da lecziuns en la scola populara grischuna; PCG 2003/2004; 193, 312
- › incumbensa Jäger concernent la revisiun da la lescha davart las scolinas dal chantun Grischun (lescha da scolina); PCG 2004/2005; 975, 1048
- › moziun Robustelli concernent la garanzia d'instituziuns per la tgira d'uffants complementara a la famiglia en il chantun Grischun; PCG 2001/2002; 19, 118
- › interpellaziun Claus concernent las refurmas da la scola en il chantun Grischun; PCG 2000/2001; 417, 521
- › incumbensa Krättli-Lori concernent la statistica da furmaziun per ina politica da furmaziun effectiva; PCG 2005/06, 1025; PCG 2006/2007; 37, 294
- › incumbensa Feltscher concernent structuradas dal di adattadas en nossas scolas; PCG 2005/2006; 631, 1017, 1133
- › incumbensa Perl concernent la fixaziun da la promoziun dal sport en scola sin il stgalim da la lescha; PCG 2005/06, 898
- › incumbensa Bucher-Brini concernent la midada da la basa legala per las relaziuns da lavur e d'engaschament da las personas d'instrucziun a la scola populara (incumbensa da la fracziun da la PS); PCG 2006/07, 10
- › incumbensa Niederer concernent la creaziun d'ina basa legala per installar classas da time-out; PCG 2006/07; 587, 865, 1018
- › incumbensa Wettstein concernent il sustegn da la tgira d'uffants complementara a la scola tras il chantun; PCG 2006/07, 1130; PCG 2007/2008; 215, 266

- › dumonda Locher Benguerel concernent l'introducziun dal model da scola cun stgalim da basa u cun stgalim fundamental en il chantun Grischun; PCG 2006/07, 871
- › incumbensa Thöny concernent la promoziun d'uffants cun duns extraordinaris (incumbensa da la fracziun da la PS); PCG 2006/07, 581, 864, 1015
- › dumonda Jäger concernent il giudicament d'admissiun sin basa d'ina protesta a chaschun da la midada da la scola primara al stgalim superiur da la scola populara; PCG 2006/07, 872
- › incumbensa Candinas concernent la realisaziun da classas per promover il sport al stgalim secundar I (7. – 9. classa); PCG 2007/08, 324
- › incumbensa Tscholl concernent la fundaziun d'ina scola internaziunala en la regiun economica da la Val dal Rain grischuna; 2007/2008, 511
- › dumonda Berni concernent in computer per mintga scolara e per mintga scolar; PCG 2007/2008; 503, 542
- › dumonda Frigg-Walt concernent chastis per geniturs nuncooperativs; PCG 2007/2008; 503, 542
- › dumonda Florin-Caluori concernent las consequenzas da las midadas futuras en las scolas grischunas per la professiun da la persuna d'instrucziun; PCG 2007/2008; 313, 362
- › incumbensa Frigg concernent l'introducziun dal stgalim fundamental u dal stgalim da basa en il Grischun; PCG 2004/2005; 748, 952
- › incumbensa Märchy-Michel concernent las regulaziuns regiunalas da las vacanzas en las scolas dal Grischun; PCG 2004/2005; 440

3.2 Il rapport areguard las famiglias en il Grischun

Il cussegl grond ha acceptà las mesiras per meglierar la cumpatibilitad da la professiun cun la famiglia menziunadas en il rapport areguard las famiglias en il Grischun, ed el ha approvà che quellas mesiras vegnian realisadas (Missiva da la regenza al cussegl grond, quadern 15/2006-2007. Rapport areguard las famiglias; PCG 2006/2006; 715, 718, 744, 772 vers. tud.). Las sequentas mesiras proponidas en il rapport han in connex direct cun la scola populara e la scolina:

- › *uraris da bloc / gentars communabels / surveglianza*: Tant sco pussaivel dess esser garantida ina surveglianza durant tut il di en la scolina ed en la scola populara. L'introducziun da gentars communabels è ina da las mesiras cussegladas. Igl è facultativ da far adiever da la surveglianza ordaifer las uras da scola regularas. Oravant tut il gentar communabel dess vegnir mess a quint als geniturs.
- › *coordinaziun da las regulaziuns da vacanzas da las scolas*: La dumonda da la regulaziun da las vacanzas dess vegnir coordinada sin champ regiunal. Las atgnadads da las singulas vischnancas dessas vegnir resguardadas adequatamain.
- › *dus onns obligatorics da scolina*: I dessan vegnir introducids dus onns obligatorics da scolina.
- › *sbassar la vegliadetgna per l'entrada a scola*: Las scolaras ed ils scolars dessan entrar a la scola primara cun 6 onns.

4. *Las etappas da la revisiun*

La regenza ha decis l'onn 2007 en il rom d'ina planisaziun da prioritads cumplessiva, da realisar la revisiun da la lescha da scola en dus pass:

1. La revisiun parziala da la lescha da scola e da l'ordinaziun executiva per la lescha da scola:

La revisiun parziala ch'il cussegl grond ha approvà en la sessiun d'avrigl dal 2008 ha la finamira da stgaffir cun direcziuns da scola las structuradas necessarias per las re-furmas futuras da la scola e per l'introducziun da l'englais sco lingua estra obligatoria en la scola primara.

2. La revisiun totala da la lescha da scola (cun l'integraziun da la scola speziala segund la lescha da persunas cun impediments¹):

Cun la revisiun totala preschenta vegn surlavurada cumplessivamain tant il cuntegn sco la furma da la lescha da scola per garantir che la scola populara grischuna possia sin questa basa far frunt a las sfidas dal futur.

¹ Oriundamain era planisà dad integrar en quest pass era la lescha da scolina en la lescha da scola. Da quai è vegni desisti causa ch'il pievel ha sbittà l'adesiun dal concordat HarmoS. Vair era il chapitel I5.

5. *La decisiun dal pievel cunter l'adesiun al concordat HarmoS*

Tenor il nov artitgel areguard la furmaziun da la costituziun federala (CF art. 62 al. 4) èn ils chantuns obliads dad armonisar lur systems da scola areguard la vegliadetgna per l'entrada a scola, l'obligaziun d'ir a scola, la durada e las finamiras dals singuls stgalims, dals passadis d'in stgalim a l'auter e da la renconuschientscha dals diploms. Per ademplir questa obligaziun da l'artitgel areguard la furmaziun ha la Conferenza svizra dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP) elavurà la «Cunvegna interchantunala areguard l'armonisaziun da la scola obligatorica (concordat HarmoS)».

Ils chantuns ch'èn aderids al concordat HarmoS, unifitgeschan las finamiras e structures da lur scolas obligatoricas tenor las prescripziun dal concordat. Ils 12 favrer dal 2008 ha il cussegl grond decis dad aderir al concordat (Fegl uffizial dal Chantun Grischun dals 21-2-2008). Cunter l'adesiun è vegnì inoltrà in referendum (Fegl uffizial dal Chantun Grischun dals 5-6-2008), ed il pievel ha vuschà ils 30 november dal 2008 cunter l'adesiun al concordat cun 56,72% (Fegl uffizial dal Chantun Grischun dals 4-12-2008).

Il fatg che l'adesiun al concordat HarmoS è vegnida sbittada dal pievel grischun ha consequenzas sin il svilup da la scola populara. Ins sto considerar las resalvas e las pretensiuns ch'han manà a questa decisiun per l'ulteriura concepziun da la scola populara. Dentant na signifitgescha la refusa d'aderir al concordat betg che la populaziun è cunter scadina pretaisa dal concordat. Il motiv principal per la refusa eran la vegliadetgna pli bassa per l'entrada en scola en cumbinaziun cun l'obligaziun da frequentar la scolina. Tar l'elavuraziun da la revisiun totala preschenta da la lescha da scola han ins tratg las consequenzas suandantas da la decisiun dal pievel:

- › *naginas midadas areguard la scolina*: La lescha da scolina na vegn betg tutgada. La scolina e la scola restan dus instituziuns independentas. Las vischnancas restan sco fin qua sulettamain obliadas da porscher in onn da scolina. Da frequentar la scolina resta facultativ.

- › *la vegliadetgna per l'entrada en scola na vegn betg sbassada*: L'entrada en scola na vegn betg anticipada. Ils uffants entran en scola primara vinavant cun 7 onns e las scolaras ed ils scolars fineschan la scola en la medema vegliadetgna sco fin uss. Uschia vegnan era consideradas las resalvas, ch'ils giuvenils vegnissan or da scola memia baud e na fissan betg anc madirs per la furmaziun professiunala u per l'ulteriura scolaziun.

La decisiun dal pievel stat en cuntradicziun cun diversas directives dal cussegl grond. Oravant tut pretenda il rapport areguard las famiglias acceptà dal parlament ch'ils uffants entrian pli baud en la scola e ch'i vegnian introducids dus onns obligatorics da scolina. La nova lescha da scola ademplescha las directives parlamentaras mo tant lunsch ch'ellas sa cunfan cun la voluntad dal pievel exprimida a l'ocasiun da la votaziun areguard il concordat HarmoS.

II Ils princips da la nova lescha da scola

1. *Stabilitad: Tge resta tuttina en la scola populara grischuna?*

1.1 Mantegnair las valurs da basa dal sistem da scola

Tar il sboz preschent da la nova lescha sa tracti d'ina adattaziun da la legislaziun da scola vertenta en il senn d'in svilup consequent da la scola populara. Las valurs da basa da la scola populara dal Grischun vegnan mantegnidas.

- › *En la scola populara acquistan e sviluppan las scholaras ed ils scolars enconuschientschas e cumpetenzas fundamentalas e lur identitad culturala.* Questa basa permetta ad ellas ed ad els d'emprender per vita duranta e da chattar lur piazza en la societad ed en la professiun. La furmaziun fundamentala che vegn acquistada en la scola populara pussibilitescha ultra da quai l'access a la furmaziun professiunala u ad in'ulteriura scolaziun.
- › *La scola populara vegn purtada dal maun public ed è francada en las vischnancas.* Ella è gratuita per tut las scholaras e per tut ils scolars. Scolas privatas che ston vegnir pajadas sez duain restar l'excepziun. Ellas ston dumandar in permiss dal chantun e ston observar las directivas da la regenza.
- › *L'educaziun resta en la responsabladad dals geniturs.* La scola populara ha l'incumbensa da cumplettar l'educaziun en la famiglia.
- › *La solida basa democratica da la scola populara vegn mantegnida.* Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola (vischnancas / corporaziuns da scola [Schulträgerschaften]) han anc adina grondas cumpetenzas tar la concepziun e tar la direcziun da la scola. Lur votantas e lur votants elegian il cussegl da scola. Sia incumbensa è la direcziun e la surveglianza da la scola sco er l'execuziun dals decrets e dals conclus chantunals che concernan la scola. Las corporaziuns pon installar direcziuns da scola che vegnan subvenziunadas dal chantun.
- › *Il plan d'instrucziun chantunal procura per finamiras liantas ed unitaras.* El garante-scha in'auta qualidad ed ina permeabilitad dal sistem da scola grischun.

- › *Las scholaras ed ils scolars sa chattan vinavant en las structuradas da scola cumprovadas. Il princip da la classa resp. da la partiziun procura per ina stretga relaziun cun la magistra u il magister. Ils stgalims da scola (stgalim primar e stgalim secundar I) e lur durada na vegnan betg midads. Sin il stgalim secundar I datti ina scola reala ed ina scola secundara cun la pussaivladad da porscher classas da nivel. L'emna da tschintg dis resta.*
- › *La scolina e la scola populara vegnan mantegnidas. Ils uffants Grischuns han la pussaivladad dad ir en scolina. La scolina als prepara per la scola. Ella promova las forzas creativas dals uffants e lur svilup corporal, spiartal e social, senza anticipar pensums dal program da scola.*
- › *La regulaziun vertenta concernent las linguas da scola e concernent l'instrucziun da linguas estras vegn surpigliada senza midadas.*

1.2 Nagina midada areguard la scolina e la vegliadetgna da l'entrada en scola

Tenor la basa legala vertenta èn las vischnancas obliadas da garantir in onn da scolina. Igl n'è betg obligatoric da frequentar la scolina. Ils geniturs decidan sche lur uffants desan ir en scolina u betg. Questa regla na vegn betg midada. La legislaziun areguard la scolina na vegn betg tutgada en connex cun la revisiun da la lescha da scola. La lescha da scolina vertenta vegn mantegnida cun sias reglas specificas sper la lescha da scola.

La lescha da scola na mida n'era betg la vegliadetgna da l'entrada a scola. Sco fin ussa èn tut ils uffants che vegnan a cumplir set onns enfin ils 31 december d'in onn chalendar obliads dad entrar quel onn a scola cun il cumenzament da l'onn da scola.

2. *Novaziuns: Tge èn las adattaziuns las pli impurtantas en la scola populara grischuna?*

2.1 L'introducziun dad uraris da bloc ed il dretg ad ina purschida da structuradas da di tenor basegn

Pervia da las structuradas da famiglia ch'èn sa midadas e perquai ch'adina dapli geniturs vuessan cumbinar lur professiun cun la famiglia, crescha il basegn da purschidas da surveglianza ordaifer la famiglia. En quest connex duai la scola populara porscher in rom da temp definì ed unitar, vi dal qual ils responsabels d'educaziun pon s'orientar per planisar lur activitads famigliaras e professiunalas.

La lescha da scola vertenta na cuntegna naginas prescripziuns liantas, da tge uras dal di che la scola ha lieu resp. cura ch'ils uffants vegnan tgirads en scola. Bleras uras libras (ev. perfin tranter dus lecziuns), lecziuns che crodan or a curta vista e divers uraris per il cumenzament e la fin dals dis da scola per ils differents stgalims e classas, han per consequenza ch'ils geniturs na san betg ordavant, cura che lur uffants vegnan tgirads en scola. Tenor la lescha vertenta na ston las scolas betg procurar per ina surveglianza dals uffants en las uras libras tranter e suenter las lecziuns e las vischnancas n'èn betg obligadas da metter a disposiziun purschidas d'assistenza ordaifer las uras da scola. En vista a quests fatgs n'han ils geniturs nagina pussaivladad da planisar il temp sper las uras da scola en moda fidada.

Cun la nova lescha da scola vegn realisà l'urari da bloc – che blers chantuns han gia introducì – en tut il chantun Grischun per il stgalim da la scola primara. Plinavant vegn era fixada l'obligaziun per ina purschida dad ulteriuras structuradas da di tenor basegn. Gia ozendi han bleras scolas purschidas d'assistenza per il temp ordaifer las lecziuns e las uras da scola. En quests cas reflectescha la nova lescha da scola la realitad vivida.

Ils terms «urari da bloc» e «structuradas da di» na vegnan betg duvrads unitarmain en la pratica. Quai po evocar malchapientschas. La nova lescha da scola definescha ils terms univocamain e prescriba co che uraris da bloc e structuradas da di han da vegnir concepids.

DEFINIZIUN URARI DA BLOC E STRUCTURAS DA DI

	URARI DA BLOC	STRUCTURAS DA DI
interval	almain 4 uras d'instrucziun senza interrupziun u assistenza l'avant mezdi	assistenza ordaifer l'urari da bloc, per exempel: <ul style="list-style-type: none"> - avant l'entschatta da la scola - sur mezdi (p.ex. gentar communabel) - suenter la scola
obligaziun d'introducir	Las vischnancas èn obligadas d'introducir l'urari da bloc.	Las vischnancas ston avair ina purschida mo sch'in basegn po vegnir demussà.
frequentaziun obligatorica per ils uffants	Gea	Na (Ils responsabels d'educaziun decidan sche lur uffants dessan frequentar la purschida.)
Tgi paga ils custs?	Las vischnancas (gratuit per ils responsabels d'educaziun)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Las corporaziuns da scola 2. Ils responsabels d'educaziun che fan adiever da la purschida.

Las differenzas las pli impurtantas tranter l'urari da bloc e las structuradas da di tenor la concepziun da la nova lescha da scola èn damai las suandantas:

- › *Urari da bloc.* L'urari da bloc garantescha in'instrucziun senza interrupziun ubain l'assistenza durant almain 4 uras l'avant mezdi. L'urari da bloc cumenza adina da la medema ura. Durant las uras da bloc è la scola responsabla per l'assistenza da las scolaras e dals scolaras (era sche lecziuns vessan da crudar ora ubain suenter l'ultima lecziun). L'assistenza durant las uras da bloc è gratuita per las scolaras ed ils scolaras, resp. per lur responsabels d'educaziun.
- › *Structuras da di.* Sch'i po vegnir demussà il basegn da structuradas da di, èn las instituziuns ch'èn responsablas per la scola obligadas da porscher structuradas d'assistenza sper l'urari da bloc. Questas structuradas cumpiglian per exempel ina u pliras da las sequentas purschidas:
 - surveglianza ed assistenza avant che la scola entschaiva;
 - gentars communabels nua che las scolaras ed ils scolaras pon mangiar e vegnan survegliads sur mezdi;

- assistenza durant las uras libras dal suentermezdi;
- assistenza suenter la scola.

URARI DA BLOC E STRUCTURAS DA DI (exempel fictiv)

	glindesdi	mardi	mesemna	gievgia	venderdi
07:00-08:00	structuras da di (avant l'entschatta da la scola)				
08:00-09:00	urari da bloc (instrucziun u assistenza gratuita garantida durant 4 uras)				
09:00-10:00					
10:00-11:00					
11:00-12:00					
12:00-13:30					
13:30-14:00	lecziuns ubain structura da di (per uras libras tranter u suenter las lecziuns)				
14:00-15:00					
15:00-16:00					
16:00-17:00	structuras da di (suenter la fin da la scola)				
17:00-18:00					

Questa survista è mo da caracter exemplaric. Las corporaziuns da scola dessan avair la libertad da chattar atgnas soluziuns, per ch'ellas possian adattar la purschida da structuras da di a las cundiziuns localas specificas. En quest rom è era pussaivla l'introducziun da scolas da di.

Tar la realisaziun da questas finamiras datti il problem che geniturs cun salaris bass na sa pon betg prestar las purschidas da structuras da di. Quai ha per consequenza che las finamiras socio-economicas da l'introducziun da questas structuras na vegnan betg cuntanschidas. Perquai prevesa la nova lescha da scola che las corporaziuns da scola surpiglian 50% dals custs da las structuras da di (cun excepziun dals gentars). Per curvir ils custs restants pon las corporaziuns incassar contribuziuns finanzialas dals responsabels d'educaziun che fan adiever da las structuras da di per lur uffants. Cun questa reglamentaziun vegn garanti che las structuras da di possian era vegnir nizzegiadas da responsabels d'educaziun cun salaris bass.

→ Cun introducir uraris da bloc e cun l'obligaziun da las corporaziuns da scola da metter a disposiziun tenor basegn ulteriuras structuras da di, tegna la lescha da scola quint d'in cler basegn da la societad, da las relaziuns da viver ch'èn sa midadas e da las premissiuns ch'èn vegnidas formuladas en il rapport areguard las famiglias.

2.2 La repartiziun dal temp da scola sin 40 empè da 38 emnas

Il dumber da lecziuns per emna che las scolaras e ch'ils scolars grischuns ston frequentar è per il mument sur la media da la Svizra orientala. Surtut sin il stgalim superiur da la scola populara vegn in pensum cun per part passa 36 lecziuns obligatoricas l'emna resenti sco memia grond. Questa situaziun vegn a daventar anc pli precara cun l'introducziun da l'englais en scola primara.

Las magistras ed ils magisters resentan lur pensum da l'emna sco memia grond. Causa il pensum d'instrucziun surchargià (in pensum entir cumpiglia 30 lecziuns l'emna) deploreschan bleras magistras e blers magisters ch'els n'hajan – sper ils discurs cun geniturs, sesidas dal team, incumbensas d'integraziun ed autras obligaziuns – betg temp avunda per preparar e consolidar la materia d'instrucziun en moda sufficiente.

Tenor la nova lescha da scola vegn l'instrucziun repartida sin 40 empè da 38 emnas da scola sco enfin ussa. Il pensum cumplain da las personas d'instrucziun resta il medem (1'140 lecziuns per onn per las personas d'instrucziun dal stgalim primar e dal stgalim superiur).

→ La repartiziun dal pensum total sin 40 empè da 38 emnas porta ina distgargia considerabla. Per las personas d'instrucziun sco er per las scolaras e per ils scolars stattan a disposiziun 2 ulteriuras emnas da scola per elavurar la materia.

2.3 La concepziun da las mesiras da la pedagogia speziala tenor il princip da l'integraziun

Tenor la legislaziun da personas cun impediments vertenta e tenor la legislaziun da scola actuala vegnan scolaras e scolars che han basegns pedagogics spezials (retardaments dal svilup, disturbis da cumportament u d'emprender, impediments corporals e spiertals e.u.v.) instruids en il chantun Grischun en la classa regulara, en ina classa pitschna u en instituziuns spezialas (chasas da dimora, scolas spezialas).

Cun la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter la confederaziun ed ils chantuns (NGF) è il sector da la scolaziun speziala vegnì transferì cumplainamain a la responsabladad dals chantuns. Ils chantuns portan ussa tut la responsabladad professiunala, legala e finanziara per la scolaziun

speziala inclusiv las mesiras pedagogic-terapeuticas per uffants e per giuvenils a partir da la naschientscha fin al 20avel onn da vegliadetgna.

La regenza ha deliberà in concept grischun da pedagogia speziala (concept per la scola speziala) che mussa, co ch'il chantun Grischun vul ademplir en il futur sia responsabladad en il sector da la scolaziun speziala. Il concept per la pedagogia speziala, che vegn integrà en la nova lescha da scola, sa basa sin il princip da l'integrasiun: Las scolaras ed ils scolars che han basegns pedagogics spezials vegnan instruids en la scola regulara resp. en la classa regulara ensemen cun tut las autras scolaras e cun tut ils auters scolars. Ina separaziun en instituziuns d'ordaifer (scolas spezialas) u en classas spezialas (classas pitschnas) duai vegnir impedida uschè bain sco pussaivel. Ella è mo admissa, sch'ina promoziun adequata en la classa regulara n'è betg pussaivla. Las magistras ed ils magisters da las classas regularas vegnan sustegnids e cussegljads da personas expertas da la pedagogia speziala. Terapias sustegnan singuls uffants en moda individuala e sco cumplettaziun da l'instrucziun. Grazia a la collavuraziun tranter las personas d'instrucziun e las expertas ed ils experts da la pedagogia speziala pon ins profitar da las resursas, da la savida e da l'experiencescha da tut il team.

Divers studis² han demussà che l'integrasiun è pli effectiva co mesiras da pedagogia speziala tenor il princip da la separaziun:

- › *Prestaziuns da scola e success d'emprender.* Ils progress d'emprender dad uffants cun prestaziuns scolasticas debblas èn signifitgantamain megliers en scolas integrativas.
- › *Valitaziun da sasez.* La validaziun da sasez dad uffants en scolas integradas è pli adequata e sa cunfa meglier cun lur prestaziuns realas. Il pli tard suenter la scola

² vair per exempel: Bildungsdirektion des Kantons Zürich: Von der Separation zur Integration. In: Angebote für Schülerinnen und Schüler mit besonderen pädagogischen Bedürfnissen, Lehrmittelverlag des Kantons Zürich, Turitg 2007;

Bless, G. : Zur Wirksamkeit der Integration, Forschungsüberblick, praktische Umsetzung einer integrativen Schulform, Untersuchungen zum Lernfortschritt, Haupt Verlag, Berna 1995;

Haeberlin, U. et. al: Die Integration von Lernbehinderten. Versuche, Theorien, Forschungen, Enttäuschungen, Hoffnungen, Haupt Verlag, Berna 2003;

Köbberlin, A. et al.: Sozialisation und Entwicklung in Integrationsklassen, Juventa Verlag, Weinheim 2000;

Kronig, W. et al.: Immigrantenkinder und schulische Selektion. Pädagogische Visionen, theoretische Erklärungen und empirische Untersuchungen zur Wirkung integrierender und separierender Schulformen in den Grundschuljahren, Haupt Verlag, Berna 2000;

Preuss-Lausitz, U.: Integrationsforschung. In: Eberwein, H. (Hrsg.). Handbuch der Integrationspädagogik, Beltz Verlag, Weinheim 2000.

obligatorica ston giuvenils ch'èn stads en ina scola separativa curreger negativamain lur valitaziun da sasez.

- › *Consequenzas duraivlas*: Creschids ch'èn vegnids scolads en scolas integradas èn signifitgantamain megliers en leger, ortografia e quints che absolvents da classas spezialas. Era las experientschas da la vita professiunala pledeschan per ina scola-ziun integrativa.
- › *Effects sin conscolaras e conscolars*: L'integraziun da scolars pli debels n'ha naginas consequenzas sin il svilup scolastic da conscolaras u conscolars cun bunas prestaziuns. Els na vegnan betg franads en lur svilup intellectual.

La lescha da scola garantescha ultra da quai las mesiras pedagogicas spezialas era per la perioda prescolara (da la naschientscha enfin e cun la scolina). Igl è garantì che uffants che dovran mesiras pedagogicas spezialas gia avant l'entrada en la scola primara survegnian talas. Areguard l'organisaziun ed areguard las finanzas prevesa la nova lescha da scola la suandanta soluziun:

RESPONSABILIDAD ORGANISATORICA E FINANZIALA

	SECTUR BASS (PURSCHIDA DA LAS VISCHNANCAS)	SECTUR AUT (MESIRAS EXTENDIDAS)
PERIODA	da la naschientscha enfin al 20avel anniversari	
CUMPETENZA	corporaziuns da scola	chantun
FINANZIAZIUN	corporaziuns da scola	chantun

Las corporaziuns da scola èn responsablas per il sector bass, damai per uffants e giuvenils cun in basegn da sustegn spezial pitschen fin moderà. Las corporaziuns da scola organischan e finanzieschan las purschidas correspondentas.

Il chantun è responsabel per scolaras e scolars che dovran mesiras pedagogicas spezialas pli extendidas. Il chantun decida davart questas mesiras e porta era ils custs.

En la nova lescha da scola vegnan integradas las reglamentaziuns areguard la scola speziala, ch'eran enfin oz part da la lescha da personas cun impediments.

→ La nova lescha zaivra adequatamain las responsabladads: Uffants che han in basegn da scolaziun speziala pitschen fin moderà restan integrads en lur classas e las corporaziuns da scola ston procurar per las cundiziuns optimalas al lieu. En il sector aut è il chantun obligà da chattar e da finanziar la soluziun optimala per mintga singul cas.

2.4 La regulaziun da las cumpetenzas

Tenor la lescha da scola vertenta relascha il cussegl grond l'ordinaziun executiva ed ulteriuras ordinaziuns. Quai correspunda a la regulaziun da las cumpetenzas tenor la veglia constituziun dal chantun Grischun. L'onn 2003 è la nova constituziun chantunala vegnida acceptada dal pievel. En il rom da la nova constituziun èn vegnidas creadas novas cumpetenzas per relaschar leschas ed ordinaziuns. La nova constituziun chantunala prevesa che ordinaziuns stoppian vegnir relaschadas da princip da la regenza (art. 45 da la constituziun chantunala).

Tenor la nova lescha da scola duai consequentamain la regenza relaschar l'ordinaziun executiva e – sch'i fa da basegn – ulteriuras ordinaziuns sco er il plan d'instrucziun. Las cumpetenzas centralas da regulaziun restan vinavant tar il parlament ed èn francadas explicitamain en la nova lescha da scola (finamiras, organisaziun, instanzas, salarizaziun da las persunas d'instrucziun, finanziaziun e.u.v.). Er las regulaziuns ch'èn impurtantas per il chantun concernent la lingua d'instrucziun sco er concernent l'instrucziun da linguas estras, restan fixadas sin il stgalim da la lescha ed uschia exclusivamain en ils mauns dal parlament e dal pievel. En il rom da sia cumpetenza executiva po la regenza relaschar las regulaziuns necessarias areguard ils detagls.

→ La sistematica da la legislaziun da scola vegn adattada a las prescripziuns da la nova constituziun chantunala.

3. *Ulteriuras midadas*

› *Champs da furmaziun e finamiras da la scola obligatorica*

La scola populara dess sustegnair las scolaras ed ils scolars per ch'els possian sviluppar personalitads autonomas, acquistar cumpetenzas socialas ed agir cun responsabladad e respect envers conumans ed envers l'ambient. Las finamiras da la furmaziun garanteschon che las scolaras ed ils scolars possian s'integrar en la societad ed en il mund da lavur, ed ellas pussibiliteschan l'access a la furmaziun professiunala u l'access ad in'ulteriura scolaziun sin il stgalim secundar II.

La lescha da scola fixescha da nov en tge champs da furmaziun che mintga uffant duai survegnir ina scolaziun da basa durant la scola obligatorica:

- linguas (la lingua locala e cumpetenzas da basa en ina ulteriura lingua chantunala ed almain ina lingua estra)
- matematica e ciencias natiralas
- ciencias socialas ed umanas
- musica, art ed art applitgà
- moviment e sanadad

Las finamiras da la furmaziun vegnan concretisadas en il plan d'instrucziun ed en las tablas cun las dotaziuns da lecziuns. Igl è da resguardar commensuradamain oravant tut era la matematica e las ciencias natiralas sco era la musica, l'art e l'art applitgà.

→ Las finamiras da la furmaziun garanteschon che las scolaras ed ils scolars possian acquistar e sviluppar en la scola populara enconuschientschas e cumpetenzas da basa ed ina identitad culturala che als permetta dad emprender per vita duranta e da chattar lur lieu en la societad ed en la vita professiunala.

› *Unificaziun da l'entschatta da l'onn da scola*

Tenor la lescha da scola vertenta cumenza l'onn da scola suenter las vacanzas da stad, il pli baud la mesadad d'avust. Il termin precis dal cumenzament da l'onn da scola

fixescha mintga corporaziun da scola sezza. Pervia da quai n'è l'entschatta da l'onn da scola betg unitar en il Grischun.

Da nov duai l'onn da scola cumenzar il medem di en tut las scolas dal chantun, numnadamain l'emprim glindesdi suenter ils 15 d'avust. Cun questa regulaziun adatta il chantun Grischun l'entschatta da l'onn da scola ad auters chantuns e pussibilitescha ultra da quai ina meglra coordinaziun cun las scolaziuns superiuras (scola media, scolas professiunalas).

› *Promoziun da scolaras e scolars spezialmain talentads*

La lescha da scola vertenta na cuntegna betg ina basa explicita per promover uffants cun talents spezials. Las instituziuns responsablas per la scola èn, cun auters plets, libras da decider sezzas, sch'ellas vulan introducir purschidas per scolaras e per scolars cun talents spezials.

Tenor la nova lescha da scola èn las instituziuns responsablas per las scolas obligadas da garantir mesiras per scolaras e per scolars talentads. Quellas e quels duain – sco era las scolaras ed ils scolars che dovran ina promoziun speziala – vegnir promovids en la scola regulara. Uffants cun talents extraordinaris duain vegnir instruids en la scola populara uschia ch'els possian sviluppar lur talents, che pregiudizis envers els vegnian reducids e ch'i vegnia impedì ch'els vegnan exclus. Er qua vala il princip da l'integraziun. La promoziun d'uffants talentads daventa ina part integrala fixa da la scola populara.

› *Scolas internaziunalas*

Tenor la situaziun giuridica vertenta èn las scolas privatas sco er las scolas popularas publicas da princip liadas vi dal plan d'instrucziun. Sco linguas da scola vegnan pervia da quai en dumonda mo las linguas chantunalas.

Cun la nova lescha da scola vegn stgaffida la pussaivladad da manar scolas privatas internaziunalas (q.v.d. scolas che han in'otra lingua da scola, per exempel englais) en il chantun Grischun. Sco gia tar autras scolas privatas na sa participescha il chantun dentant betg vi da lur finanziaziun.

› *Consideraziun da la madirezza individuala e dal svilup persunal*

Tenor la nova lescha da scola duain las scolaras ed ils scolars avair la pussaivladad da percurrer ils stgalims da scola pli svelts u pli plaun, tut tenor lur talents, lur abilitads e lur madirezza persunala. En il rom da las mesiras da la pedagogia speziala pon las scolaras ed ils scolars vegnir promovids en moda individuala. La scola populara tegna quint da las abilitads sco er da la madirezza intellectuala ed emoziunala da mintga singula scolara e da mintga singul scolar. Las scolaras ed ils scolars vegnan evaluads duas giadas mintg'onn da scola cun in attestat che po vegnir cumplettà cun in rapport. La promoziun vegn uschia distatgada da l'evaluaziun en notas e sa basa sin ina valitaziun cumplensiva individuala.

› *Instituziuns da scola sin plaun chantunal*

La repartiziun d'incumbensas e da cumpetenzas n'è betg reglada univocamain en la lescha da scola vertenta. Uschia è tenor la lescha vertenta incumbensadas diversas instituziuns cun la promoziun e cun la surveglianza dals fatgs da scola. Ultra dal departament surveglian era l'inspecturat, la regenza ed ils cussegls da scola ils fatgs da la scola.

La nova lescha da scola prescriba explicitamain, tge incumbensas ch'il chantun sto ademplier en connex cun las scolas, quai èn anc adina:

- surveglianza ed elavuraziun da dumondas generalas concernent las scolas;
- controlla e segirada da la qualitat;
- svilup da la scola;
- cussegliaziun psicologica per las scolas, scleriment, rapports e propostas;
- diagnostica, terapia ed evaluaziun en connex cun mesiras da pedagogia speziala;
- cussegliaziun da las personas d'instrucziun, dals responsabels d'educaziun e da las autoritads da scola;
- purschida da scolaziuns obligatoricas per magistras e magisters (ulteriuras scolaziuns individualas da las magistras e dals magisters han da surpigliar las instituziuns responsablas per la scola).

Per pudair ademplier sias incumbensas sto l'uffizi manar posts spezialisads. Singulas incumbensas po el surdar – sco enfin ussa – er ad organisaziuns privatas u consultar talas.

› *Surveglianza e disposiziuns penals*

Tenor la lescha da scola vertenta ha il departament la cumpetenzza da chastiar cun maximalmain 5000.– francs ils responsabels d'educaziun che n'adempleschan betg lur obligaziuns tenor la lescha da scola. Questa disposiziun n'è – sper la cumpetenzza da chastiar parallela da las vischnancas – mai vegnida en vigur en la pratica. La disposiziun correspondententa na vegn perquai betg surpigliada en la nova lescha da scola.

La nova lescha da scola dat però al departament la pussaivladad da reducir las contribuziuns chantunalas a las corporaziuns da scola, sche quellas n'adempleschan betg lur obligaziuns.

› *Unificaziun da la via giudiziala*

La via giudiziala vegn unificada en la nova lescha da scola en tut ils resguards. Cunter disposiziuns d'istanzas communalas sco las personas d'instrucziun, las direcziuns da scola e.u.v. po vegnir recurri tar il cussegl da scola. Da l'autra vart po vegnir fatg recurs tar il departament cunter decisziuns dal cussegl da scola. Cunter disposiziuns che cernan la promoziun e cunter decisziuns d'admissiun po vegnir fatg recurs directamain tar il departament. Suentar la decisziun dal departament po vegnir introducida la procedura ordinaria davant la dretgira administrativa.

4. *Francaziun da regulaziuns actualas senza midadas en la nova lescha*

Differentas regulaziuns ch'èn sa cumprovadas en la pratica u ch'èn stadas regladas en fin ussa mo tras ordinaziuns èn vegnidas integradas en la nova lescha. Materialmain na sa mida dentant nagut.

4.1 Francaziun da la lingua da scola

La lescha da scola vertenta na cuntegna naginas disposiziuns che reglan la lingua da scola. L'applicaziun da las linguas da scola – er en connex cun il plan d'instrucziun – è s'establida gia daditg en la pratica. La nova lescha da scola fixescha per l'emprima giada explicitamain las linguas da scola. En quest connex sa basa ella sin las directivas da la constituziun chantunala e da la lescha da linguas dal chantun Grischun. Sco linguas da scola vegnan en dumonda las linguas chantunalas.

4.2 Francaziun dal princip da la magistra u dal magister da classa

La nova lescha da scola fixescha explicitamain il princip da la magistra u dal magister da classa, in princip ch'è sa cumprovà en la pratica. Per mintga classa è responsabla obligatoricamain ina persuna d'instrucziun.

4.3 Francaziun da l'incumbensa professiunala e da la libertad d'instrucziun

La nova lescha da scola fixescha explicitamain la libertad d'instrucziun. En il rom dal plan d'instrucziun, da las directivas da l'uffizi e dals meds d'instrucziun obligatorics han las persunas d'instrucziun pia il dretg da concepir libramain lur instrucziun.

L'incumbensa professiunala da las persunas d'instrucziun che n'aveva fin qua nagina basa legala, vegn ussa integrada en la lescha.

4.4 Francaziun dals dretgs e da las obligaziuns da las scolaras, dals scolars e dals responsabels d'educaziun

Ils dretgs e las obligaziuns da las scolaras e dals scolars sco er dals responsabels d'educaziun èn fin qua stads reglads mo punctualmain ed implicitamain en la lescha da scola. La nova lescha da scola deditgescha mintgamai in agen chapitel als dretgs ed a las obligaziuns da las scolaras e dals scolars sco er dals responsabels d'educaziun.

4.5 Francaziun da la salarisaziun minimala da persunas d'instrucziun

Fin ussa eran ils salaris minimals da las persunas d'instrucziun reglads mo sin il stgalim da l'ordinaziun, quai vul dir en l'ordinaziun davart la salarisaziun da las persunas d'instrucziun. Cun la nova lescha da scola vegnan ils salaris minimals reglads directamain en la lescha. Materialmain na vegnan fatgas naginas midadas da la regulaziun vertenta, oravant tut vegn l'autezza dals salaris minimals surpigliada senza midadas.

4.6 Francaziun da la finanziaziun da las scolas

La finanziaziun da la scola populara vegn actualmain reglada tras ina rait cumplitgada da decretis giuridics ch'è creschida historicamain. Per las contribuziuns chantunalas a las corporaziuns da scola èn impegnativas sper la lescha da scola l'ordinaziun executiva, l'ordinaziun davart la salarisaziun da las persunas d'instrucziun e disposiziuns dal departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient. La nova lescha da scola unescha ils decretis menziunads e definescha la finanziaziun da las scolas directamain en la lescha. Materialmain reflectescha la nova lescha la gulivaziun dad incumbensas e grevezzas tenor las disposiziuns da la NGF grischuna.

III Co che la lescha duai vegnir realisada

Igl è previs dad introducir la nova lescha da scola en diversas etappas a partir da l'onn da scola 2011/12. Las novaziuns duain vegnir introducidas pass per pass. Surtut duain las corporaziuns da scola avair temp avunda per adattar lur structuradas a las novas prescripziuns. Per pudair garantir che la midada succedia senza problems vegn la regenza autorisada da relaschar in urden transitoric e da reglar l'entrada en vigur da singulas disposiziuns.

IV Las consecuencias financieras da la nova lescha

1. *Remartga preliminar*

La revisiun totala da la lescha da scola preschenta sa basa sin ils principals da la nova gulivaziun da finanzas grischuna. Las directivas respectivas èn vegnidas integradas senza midadas.

En quai che segua vegnan menziunadas mo las consecuencias financieras che resultan da las midadas da l'organisaziun e da las structuradas da las scolas sin basa a la nova lescha. Quellas grevezzas financieras ch'èn gia vegnidas resguardadas en la NGF grischuna na vegnan betg menziunadas. En detagl sa tracti da las sequentas midadas: l'introducziun da l'urari da bloc e da structuradas da di, la prolungaziun dal temp da scola da 38 sin 40 emnas da scola.

2. Custs che turnan mintg'onn

CUSTS CHE TURNAN MINTG'ONN			
	CHANTUN	VISCH-NANCAS	BASA PER LA CALCULAZIUN
URARI DA BLOC		1.5 miu.	<ul style="list-style-type: none"> - per mintga 10 classas³ ina persuna d'assistenza supplementara - emploià(-ada) cun qualificaziun parziala - urari da bloc da 4 uras al di - reducziun da las uras libras tranter u suenter las lecziuns per 60% cun mesiras organisatoricas
STRUCTURAS DA DI		4.9 miu.	<ul style="list-style-type: none"> - vair la tabella tar las explicaziuns da las structuradas da di - 4.9 miu. ston purtar las corporaziuns - ils ulteriurs custs pon vegnir mess en quint per part u dal tut als responsabels d'educaziun che fan adiever da las purschidas per lur uffants
40 EMPÈ DA 38 EMNAS DA SCOLA	–	0.4 miu.	<ul style="list-style-type: none"> - transport per dus emnas da scola supplementaras (augment linear) - mantegniment da las chasas da scola durant dus emnas supplementaras a cust da las corporaziuns
NOVA CONCEPZIUN DA LAS MESIRAS DA PEDAGOGIA SPEZ.	3.1 miu.	–	<ul style="list-style-type: none"> - assistenza decentrala en il sector aut cun custs supplementars da 10%

- › *Urari da bloc*: L'urari da bloc chaschuna custs supplementars per l'assistenza da las scolaras e dals scolars en las uras libras da l'avant mezdi. Ils custs respectivs portan las corporaziuns da scola. L'autozza dals custs dependa fermamain da l'organisaziun da la scola. Tut tenor la grondezza e l'organisaziun da la scola, pon las uras vegnir scumpartidas en moda ch'i na dat quasi betg uras libras durant l'urari da bloc. Plinavant dependan ils custs er da la furma d'assistenza. La lescha da scola lascha a las corporaziuns grondas libertads per l'organisaziun respectiva.
- › *Structuras da di*: Las corporaziuns ston introducir ulteriuras structuradas da di mo tenor basegn. Sch'ils responsabels d'educaziun na pretendan nagina ulteriura assistenza ordaifer las uras da bloc, na sto la corporaziun betg metter a disposiziun talas pur-

schidas. Las corporaziuns ston surpigliar – cun excepziun dals gentars – 50% dals custs da las structuradas da di. Tenor las calculaziuns areguard la dumonda da talas structuradas, vegnan talas structuradas a custar per las corporaziuns annualmain var 4.9 miu. francs. Ils custs restants pon vegnir mess en quint per part u dal tut als responsabels d'educaziun. Per ils responsabels d'educaziun resultan mo custs sch'els fan adiever da las purschidas correspondentas. Ils responsabels d'educaziun che alimenteschan e surveglian lur uffants a chasa sur mezdi na ston evidentamain pajar naginas contribuziuns per il gentar communabel che la corporaziun porscha. Quant charas che las structuradas da di vegnan ad esser, dependa fermamain dal fatg, co ch'ellas vegnan concepidas en la pratica. La tabella che suonda qua sutvart definescha sin basa d'ina calculaziun-model in rom, en il qual ils custs da las structuradas da di vegnan a sa chattar.

Betg tut las instituziuns responsablas per la scola na vegnan a realisar u a stuair realisar structuradas da di. Sco gia menziunà na vegnan betg tut ils geniturs a vulair far adiever da las purschidas. La tabella reflectescha ina supposiziun, cun tge probabilitad che las purschidas pudessan vegnir dumandadas e nizzegiadas e calculescha ils custs che resultassan.

- › *repartiziun sin 40 empè da 38 emnas da scola*: La prolungaziun dal temp da scola per dus emnas chaschuna custs supplementars per il transport da las scholaras e dals scholars e per il mantegniment da las chasas da scola (p.ex. nettegiar).

³ Las uras libras tranter e suenter las lecziuns da questas 10 classas n'èn betg al medem mument, ma sa scumpartan sin tut las 4 uras da bloc. En media basta damai ina persuna d'assistenza che stat a disposiziun permanentamain per tuttas 10 classas.

CUSTS DA LAS STRUCTURAS DA DI

	perioda	dumonda probabla	custs suppl.	supposiziuns dal model
1. ASSISTENZA AVANT L'ENTSCHATTA DA LA SCOLA	7.00 – 8.00 ⁴	5%	0.9 miu.	- ina persuna d'assistenza supplementara en media per mintga 10 scolaras u scolars che fan diever da la purschida - emploià(-ada) cun qualificaziuns parzialas
URARI DA BLOC	8.00 – 12.00			vair las explicaziuns tar l'urari da bloc
2. ASSISTENZA DA MEZDI	12.00 – 13.30	12.5%	3.3 miu.	- sco tar 1 (assistenza avant la scola) - excl. custs per il gentar
3. ASSISTENZA DURAN LAS URAS LIBRAS DAL SUENTERMEZDI	13.30 – 16.00	12.5%	1.4 miu.	- 25% da las scolaras e dals scolars han uras libras tranter u suenter las lecziuns - emploià(-ada) cun qualificaziuns parzialas
4. ASSISTENZA SUENTER LA FIN DA LA SCOLA	16.00 – 18.00	12.5%	4.3 miu.	- sco tar 1 (assistenza avant la scola)
TOTAL			9.9 miu.	

⁴ Supposiziun: l'instrucziun cumenza a las 8.00. Da las 8.00-12.00 è l'assistenza garantida tras las uras da bloc.

3. *Custs unics*

La nova lescha da scola vegn a chaschunar custs excepziunals (betg repetids) en ils sequents secturs:

- › *Custs dal project*. Per realisar la nova lescha da scola, en spezial per introducir ils uraris da bloc e las structuradas da di, per reparter da nov il temp da scola sin 40 emnas da scola e per concepì da nov las mesiras da pedagogia speziala tenor il princip da l'integraziun ston il chantun impunder custs excepziunals⁵ da totalmain 750'000 francs. Las midadas duain vegnir introducidas pass per pass a partir da l'onn 2011, per ch'ils custs dal project sa repartian sin ina perioda fin l'onn 2015. Ils custs dal project per las corporaziuns da scola dependan fermamain da las cundiziuns localas specificas. Per corporaziuns che han gia purschidas da structuradas da di na chaschuna quest project quasi nagins custs supplementars.
- › *Urari da bloc e structuradas da di*. Las vischnancas che n'han anc betg ina infrastruttura che pussibilitescha in urari da bloc e structuradas da di (in lieu per gentars comunabels, stanzas d'assistenza, etc.), ston eventualmain adattar u engrondir lur chasas da scola.
- › *Nova concepziun da las mesiras da pedagogia speziala*. Tras la nova concepziun da las mesiras da la pedagogia speziala, vegnan probablamain intginas corporaziuns da scola a stuair adattar lur chasas da scola e far tschertas acquisiziuns (p.ex. muntastgalas per persunas impedidas) per pudair satisfar a las novas pretensiuns. Plinavant chaschuna la midada a l'«integraziun» lavur da planisaziun supplementara per las corporaziuns che vegn calculada sin var 10'000 francs per corporaziun.

⁵ Elavuraziun da models e da concepts per la realisaziun; studis da basa e da realisaziun; cussegliaziun; campagnas d'infurmaziun.

V Remartgas areguard singulas disposiziuns

La gronda part da las disposiziuns mantegna en il coc las prescripziuns legalas actualas e reflectescha la pratica cumprovada e la realitad da las scolas grischunas. Las remartgas che suondan sa concentreschan perquai sin las disposiziuns che cuntegnan en singuls aspects insatge nov u che basegnan ina explicaziun u in commentari, perquai ch'ellas èn cumbinadas cun disposiziuns modifitgadas.

1. *Chapitel I. Disposiziuns generalas*

› *Art. 1 Object, champ d'applicaziun*

L'artitgel 1 fixescha il champ d'applicaziun e da regulaziun. La lescha da scola regla la furmaziun e l'educaziun en la scola populara. La noziun da la scola populara na vegn betg definida pli detagliadamain en la lescha da scola. Sia significaziun resulta da las finamiras da la furmaziun tenor l'artitgel 2 (acquisiziun d'enconuschientschas e da competenzas fundamentalas; acquisiziun d'ina identitad culturala) sco er da l'artitgel 5 (frequentaziun obligatorica da la scola populara per tut ils uffants che han ina dimora en il chantun) e da l'artitgel 8 (durada da l'obligaziun d'ir a scola). Tenor l'artitgel 2 èn er scolas privatas suttamessas a la lescha da scola, sch'igl è pussaivel d'ademplier las obligaziuns da la scola populara en quellas. Scolaziuns ed instituziuns da scolaziun d'ordaifer il temp da scola obligatoric na tutgan betg tar il champ da regulaziun, e quai independentamain dal fatg, sche las scolaziuns correspudentas vegnan purschidas d'instituziuns privatas u publicas. Instrucziuns e scolaziuns che han lieu avant l'entrada en scola (vair l'excepziun areguard las disposiziuns davart la pedagogia speziala; cf. art. 41) na vegnan betg regladas da la lescha da scola. Purschidas da furmaziun betg obligatorias (furmaziun professiunala, instituziuns da furmaziun da cuntinuaziun sco scolas autas professiunalas ed universitads) n'èn medemamain betg object da la lescha da scola. Giuvenils che midan al gimnasi inferiur suttastattan a las disposiziuns davart la scolaziun gimnasiala.

› *Art. 2 Finamiras da la furmaziun*

En l'artitgel 2 vegnan definidas las finamiras fundamentalas da la scola populara. En la scola populara dèssan las scholaras ed ils scholars sviluppar ina tenuta che s'orientescha a las valurs cristianas, umanisticas e democraticas (al. 1). Las scholaras ed ils scholars dèssan vegnir scoladas sco personalitads autonomas che mussan responsabladad envers lur conumans e l'ambient (al. 2). L'incumbensa da la furmaziun dal stadi complettescha l'educaziun en la famiglia (al. 3). Tenor l'alineia 4 èn tant l'acquisiziun d'enconuschientschas e da cumpetenzas da basa sco era la furmaziun d'ina identitad culturala finamiras da la scola populara. En l'alineia 5 vegn definida pli detagliadamain la scolaiziun che sto vegnir garantida da la scola populara: i vegn fixà en tge champs che las scholaras ed ils scholars ston acquistar enconuschientschas e cumpetenzas. Quai èn: linguas (lingua d'instrucziun, segunda lingua chantunala ed in'ulteriura lingua estra); matematica e scienzas natiralas; scienzas umanas e socialas; musica, art ed art applitgà; moviment e sanadad. En ils plans d'instrucziun vegnan quests secturs repartids sin ils roms tradiziunals.

L'alineia 6 fixescha che la scola populara sto resguardar ils interess d'uffants da lingua estra e d'uffants impedids. Uschia vegn fixada la lezia d'integraziun da la scola populara en in lieu central. Il princip da l'integraziun vegn ultra da quai specifitgà anc ina giada en l'artitgel 40 areguard las mesiras da la pedagogia speziala (vair latiers la part 5 dal chapitel IV da la lescha).

Il plan d'instrucziun tenor l'artitgel 28 s'orientescha vi da las finamiras da la furmaziun e fixescha quellas per las magistras ed ils magisters en prescripziuns concretas e liantas per l'instrucziun en ils roms da scola usitads. Plinavant èn las finamiras da la furmaziun decisivas per interpretar la lescha da scola e per relaschar las disposiziuns executivas.

2. *Chapitel II. Las instituziuns responsablas per la scola*

› *Art. 3 Instituziuns responsablas per la scola ed art. 4 Collavuraziun contractuala*

L'artitgel 3 fixescha che las vischnancas u las corporaziuns da vischnancas mainan la scola populara. Tenor l'artitgel 22 alinea 2 èn las instituziuns responsablas per la scola (las corporaziuns da scola) responsablas per las dumondas pedagogicas, organisatoricas e finanzialas da la scola populara. Ellas ston procurar per ils indrizs necessaris, engaschar las persunas d'instrucziun e garantir il manaschi da scola (art. 10 al. 2). En quest connex èn las corporaziuns da scola responsablas per tut ils stgalims da scola tenor l'artitgel 12. Las corporaziuns èn obligadas da manar ina scola publica e na pon betg delegar questa incumbensa ad organisaziuns u ad instituziuns dal dretg privat.

Tenor l'artitgel 4 pon vischnancas garantir la scola populara publica er tras ina collavuraziun contractuala cun autras vischnancas. Vischnancas pitschnas na ston betg manar sulettas ina scola cun tut ils stgalims. Ellas pon p.ex. garantir il stgalim superiur en collavuraziun cun in'otra corporaziun da scola. La collavuraziun contractuala dess però succeder per mintga stgalim cun ina unica corporaziun. Igl è per exempel scumandà da garantir il stgalim superiur en collavuraziun cun scolas realas e secundaras da pliras corporaziuns.

En l'alinea 2 da l'artitgel 4 vegn la regenza autorisada da reglar en ordinaziuns la procedura davart l'admissiun da las scholaras e dals scolars sco er la repartiziun dals custs da transport e da scola. Ils custs da scola èn quel import che las vischnancas che n'han betg sezzas in tshert stgalim u ina tsherta classa, ston pajar a las corporaziuns contractadas.

3. *Chapitel III. Purschidas da scola e da furmaziun*

3.1 Part 1. Obligaziun d'ir a scola, lieu da scola e frequentaziun gratuita

› *Art. 5 Dretg da frequentar la scola, obligaziun d'ir a scola*

Tenor l'artitgel 5 han tut ils uffants che han ina dimora permanenta en il chantun il dretg da frequentar la scola populara publica. Il dretg da frequentar la scola na dependa pia betg – auter che blers auters dretgs – dal domicil da dretg civil. Il dretg da frequentar la scola populara publica han pia er uffants che n'han betg lur domicil da dretg civil en Grischun u che na possedan betg la naziunalitad svizra. Il dretg da frequentar la scola populara han pia «tut» ils uffants che han lur domicil en il chantun, inclus èn oravant tut er ils uffants cun impediments.

Ina dimora mo temporara na dat anc betg il dretg da frequentar la scola populara. Sche ina dimora sto vegnir definida sco «temporara», vegn decis sco fin ussa sin basa ad ina durada da 3 mais. Parallelamain al dretg da frequentar la scola statuescha l'alea 2 l'obligaziun d'ir a scola. Uffants che vivan permanentamain en il Grischun èn obligads da frequentar la scola populara. Ils geniturs na pon betg decider, sch'els vulan trametter lur uffants en la scola populara u betg. En concordanza cun l'artitgel 5 statuescha l'art. 66 l'obligaziun dals responsabels d'educaziun da procurar che lur uffants gïajan regularmain a scola e ch'els adempleschian las obligaziuns da la scola populara.

› *Art. 6 Lieu da scola*

Il dretg da frequentar la scola populara exista tenor l'artitgel 6 en quella vischnanca, en la quala l'uffant sa trategna permanentamain. Ils uffants resp. ils responsabels d'educaziun na pon betg tscherner sezs la scola. Tenor l'alea 2 pon ils responsabels d'educaziun dumandar ina admissiun da lur uffant en in'otra corporaziun. Il cussegl da scola da quella corporaziun decida davart l'admissiun sco er davart las eventualas taxas da scola (vair artitgel 4). Quests cas pon esser motivads per raschuns pedagogicas ubain organisatoricas. Sch'il motiv per midar la scola è sulettamain l'interess persunal dals responsabels d'educaziun, èn els obligads da pagar la taxa da scola.

Sch'ina corporaziun accepta ina scolara u in scolar d'ina outra corporaziun tenor l'art. 6 alea 2, vegnan las contribuziuns chantunalas tenor ils artitgels 69ss. indemnissadas a

la corporaziun che piglia si l'uffant. La corporaziun che fiss en sasez responsabla per l'uffant sto per regla surpigliar ils custs che na vegnan betg cuvrids da las contribuziuns chantunalas.

› *Art. 7 Entrada en scola e suspensiun da l'obligaziun d'ir a scola ed art. 8 Durada da l'obligaziun d'ir a scola*

L'obligaziun d'ir a scola cumpiglia tenor l'artitgel 8 nov onns scola populara. Quai correspunda al temp ordinari per absolver ils stgalims da scola (art. 12ss cun l'art. 7). Tut ils uffants che accumpleschan durant in onn enfin ils 31 december set onns, ston ir en scola primara anc quel onn da chalender, cur che l'onn da scola cumenza (art. 7, 12 e 13). L'artitgel 7 al. 2 prevesa la pussaivladad da retardar l'entschatta da la scola primara per in onn. Uschia pon ins pigliar resguard sin il svilup individual da mintga scolara e da mintga scolar tenor il princip formulà en l'artitgel 12 al. 2 gia al cumenzament da la scola primara.

La lescha da scola fixescha ina durada maximala per frequentar la scola populara. Suent 9 onns d'instrucziun (6 onns stgalim primar e 3 onns stgalim secundar I) scada il dretg da frequentar la scola populara. Il medem vala er suenter la finiziun da la scola populara, q.v.d., sch'ina scolara u sch'in scolar ha frequentà tut ils stgalims da scola (art. 5 en cumbinaziun cun l'art. 8; fin dal stgalim secundar I; art. 14). Quai correspunda a la formulaziun en la lescha «finiziun da l'instrucziun tenor il plan d'instrucziun». Per scolaras e per scolars che sursiglian classas tenor l'artitgel 37 alinea 2 e che fineschan uschia pli baud l'instrucziun tenor il plan d'instrucziun, finescha l'obligaziun, dentant er il dretg, da frequentar la scola populara tant pli baud.

Per scolaras e per scolars che n'han anc betg terminà l'instrucziun tenor il plan d'instrucziun suenter 9 onns, prevesa la lescha la pussaivladad da prolungar il temp da scola. Sin dumonda po il cussegl da scola permetter a scolaras ed a scolars che n'han anc betg terminà la scola populara da frequentar vinavant la scola populara (art. 8 al. 3). Sco petentas e sco petents stattan en il center ils responsabels d'educaziun, las personas d'instrucziun u ils posts chantunalas spezialisads. Tenor l'artitgel 12 alinea 2 duain las scolaras ed ils scolars avair a disposiziun quel temp per absolver ils stgalims da scola ch'ellas e ch'els han da basegn per lur svilup individual. Ina dumonda po mo vengir refusada, sch'il cumportament da la scolara u dal scolar chaschuna reclamaziun

(cf. art. 55 al. 1 e 2) u sch'i n'è betg pli raschunaivel da laschar la scolara u il scolar vinavant en la scola populara causa la differenza da vegliadetgna ed il svilup individual, u sch'in sustegn adequat n'è betg pli pussaivel.

› *Art. 9 Relaschada anticipada*

L'artitgel 9 pussibilitescha ina relaschada suenter main che 9 onns en la scola populara ed avant la finiziun da l'instrucziun tenor il plan d'instrucziun. Quai è dentant pussaivel il pli baud suenter 8 onns da scola e mo sch'ina outra occupaziun entaifer la scola u ordaifer la scola è garantida. Sco occupaziuns entaifer la scola valan en quest connex en spezial scolas che mainan vinavant e che suondan directamain la scola populara. En cas da l'occupaziun ordaifer la scola vegnan en dumonda en spezial ils emprendis-sadis.

› *Art. 10 Frequentaziun gratuita ed art. 11 Contribuziuns e taxas dals responsabels d'educaziun*

L'artitgel 10 statuescha il princip da la frequentaziun gratuita da la scola populara. Per ils uffants è l'instrucziun en la scola populara publica gratuita en il lieu da scola (art. 6). Dals responsabels d'educaziun na pon betg vegnir incassadas contribuziuns per l'instrucziun tenor ils plans d'instrucziun. Er ils meds d'instrucziun ch'èn specifics per minga tip da scola duain esser gratuits en il senn da l'infrastructura dal lieu d'emprender.

Sche las relaziuns pretendan quai, èn las instituziuns responsablas per la scola era obligadas – tenor l'artitgel 10 alinea 3 – d'organisar gratuitamain il transport da las scolaras e dals scolars. In transport sto vegnir organisà, sch'i na po betg vegnir pretendì da las scolaras e dals scolars d'ir a pe a scola, p.ex. perquai che la via da scola è memia lunga u memia privlusa. Il transport tenor l'artitgel 10 al. 3 cumpiglia mo ils transports al lieu da scola tenor l'artitgel 6. Transports segund l'artitgel 10 alinea 3 ston las instituziuns responsablas per la scola surpigliar per ils scolars e las scolaras.

L'artitgel 11 prevesa excepziuns dal princip d'ina scola gratuita. Las instituziuns responsablas per la scola pon oravant tut incassar contribuziuns per purschidas d'assistenza tenor l'artitgel 25 alinea 2, per meds d'instrucziun, per occurrenzas da scola spezialas, per purschidas da scolaziun spezialas en il sector dals roms d'elecziun, per custs extraordinaris da material sco er per viadis da scola, per excursiuns e champs da classa.

L'enumeraziun da l'artitgel 11 n'è betg definitiva. I duain dentant pudair vegnir incasadas contribuziuns mo tant enavant ch'ellas na cuntrafan betg al princip da la gratuitadad da l'instrucziun ordinaria tenor il plan d'instrucziun (art. 10 al. 2). Las contribuziuns en il senn da l'artitgel 11 sa refereschan a prestaziuns extraordinarias e dastgan maximalmain cuvrir ils custs.

3.2 Part 2. Ils stgalims da la scola

La part 2 dal chapitel II (purschidas da scola e da furmaziun) fixescha ils stgalims da la scola, designescha lur durada e determinescha lur intent. L'intent dal stgalim da scola respectiv è – ultra da las finamiras da la furmaziun – decisiv per concepir l'instrucziun ed il plan d'instrucziun.

La scola populara consista dal stgalim primar e dal stgalim secundar I. Sin il stgalim secundar I vegnan manadas ina scola reala ed ina scola secundara ed i pon vegnir furnadas classas da nivel. Da princip vegnan las scholaras ed ils scolars attribuids ad ina classa d'annada (vair l'artitgel 23).

L'artitgel 12 al. 2 statuescha il princip ch'il temp per absolver ils stgalims da scola dependa per mintga scolara e per mintga scolar dal svilup individual. Areguard il temp da scola na duai la scola populara betg prescriber in rom fix, mabain pigliar resguard dals basegns individuals da las scholaras e dals scolars.

3.3 Part 3. Purschidas complementarar

› *Art. 16 Purschidas supplementaras per uffants da lingua estra*

L'artitgel 16 oblighescha las instituziuns responsablas per la scola da metter a disposiziun purschidas supplementaras per scholaras e per scolars da lingua estra. Las purschidas correspudentas n'èn betg cuntegnidas en il plan d'instrucziun. Scholaras e scolars da lingua estra han in'otra lingua materna che la lingua da scola respectiva tenor l'artitgel 29. En quest connex poi era sa tractar d'ina lingua che na tutga betg tar las linguas chantunalas u naziunalas. Tar las purschidas supplementaras per uffants da lingua estra tutgan era purschidas per uffants da requirents d'asil e per uffants ch'han mo ina dimora provisorica (al. 2) e na possedan cunquai betg il dretg da restar permanentain en Svizra. Cun questas purschidas supplementaras duai vegnir garantida l'e-

qualità da pussibilitads per uffants da lingua estra e duai vegnir promovida l'integrazion segund l'artitgel 2 al. 6. Las purschidas da basa segund l'artitgel 16 èn gratuitas per las scolaras e per ils scolars.

Tenor l'artitgel 16 al. 2 definescha la regenza las incumbensas da las instituziuns responsablas per la scola. Il champ d'applicaziun vegn definì main limità en l'alineia 2 che en l'alineia 1. En la legislaziun che suonda la lescha da scola, vegn la regenza a definir las purschidas che las instituziuns responsablas per la scola ston garantir per la scolaziun dad uffants che sa chattan en il chantun en connex cun ina procedura d'asil u cun in permiss provisoric e per la scolaziun d'uffants da viagiants. La regenza ha en quest cas il dretg da deviar da las disposiziuns da la lescha da scola per chattar soluziuns adequatas per mintga cas concret.

La finanziaziun da las purschidas per uffants da lingua estra vegn reglada en ils artitgels 70 e 71.

3.4 Part 4. Scolas privatas ed istruzion privata

› *Art. 18 Scolas privatas, obligaziun da dumandar ina permissiun ed art. 21 Istruziun privata*

Ils artitgels 18 e 21 sutmettan las scolas privatas e l'istrucziun privata a l'obligaziun da dumandar ina permissiun. Sco scolas privatas valan en quest connex mo scolas, en las qualas i po vegnir ademplida l'obligaziun d'ir a scola tenor l'artitgel 5 alineia 3. L'istrucziun da 5 e da dapli scolaras u scolars vala sco scola privata (art. 20 al. 1 e contrario), tar main che 5 scolaras u scolars sa tracti d'ina istruzion privata. Sche dapli che 4 uffants vegnan instruids *en l'atgna famiglia* vala quai en la pratica era sco istruzion privata. Ina permissiun è pussaivla mo sche la furmaziun che vegn purschida è equivalenta a la furmaziun en la scola populara publica. La furmaziun vala sco equivalenta, sche las finamiras da la furmaziun definidas en l'artitgel 2 vegnan cuntanschidas e sche las scolaras ed ils scolars cuntanschan en ils champs definids da l'artitgel 2 al. 5 il medem nivel da scolaziun. Da princip èn las scolas privatas e l'istrucziun privata liadas vi da las medemas prescripziuns legalas sco las scolas popularas publicas (art. 1 al. 2). Las scolas privatas e l'istrucziun privata ston er ademplir il plan d'istrucziun e las prescripziuns concernent l'organisaziun da la scola tenor ils artitgels 22 ss. Divergenzas

vegnan permessas mo en cas excepziunals, sch'i po vegnir garantida ina furmaziun equivalenta (art. 18 al. 1 resp. art. 20 al. 2 en cumbinaziun cun l'art. 1 al. 2 ed art. 17 al. 1). Las personas d'instrucziun che instrueschan en ina scola privata u che dattan instrucziun privata ston er avair las qualificaziuns ed ils diploms tenor l'artitgel 57.

› *Art. 18 Scolas privatas internaziunalas*

Scolas privatas èn da princip liadas vi dal plan d'instrucziun e vi da las linguas da scola tenor l'artitgel 29. Tenor l'artitgel 18 po la regenza dentant er permetter scolas privatas che instrueschan per gronda part en ina lingua betg chantunala (p.ex. en englais u en spagnol). Quellas dastgan divergiar per part dal plan d'instrucziun ordinari tenor l'artitgel 28. Scolas privatas internaziunalas duain garantir ina scolaziun d'auta qualidad per uffants da geniturs ch'èn activs sin l'entir mund ed ina midada nunproblematica a scolas internaziunalas en auters pajais.

› *Art. 19 Ulteriuras prestaziuns*

L'artitgel 19 fixescha explicitamain ch'il maun public na paja naginas contribuziuns u naginas prestaziuns a scolas privatas u a l'instrucziun privata. Scolas e scolars che vegnan instruids en moda privata u che frequentan scolas privatas n'han p.ex. nagin dretg da survegnir las prestaziuns dals posts spezialisads dal chantun tenor l'artitgel 83 e ston pagar talas.

Questa disposiziun correspunda a l'artitgel 68, tenor il qual contribuziuns chantunalas e communalas vegnan pajadas mo a scolas popularas publicas. Il chantun na sa participescha explicitamain betg vi da la finanziaziun da scolas privatas e d'instrucziun privata (art. 68 al. 1). Er per las corporaziuns da scola n'exista nagina obligaziun da sa participar vi da la finanziaziun d'instrucziun privata u da scolas privatas. Las corporaziuns han dentant la pussaivladad da surpigliar ils custs correspundents u da pagar contribuziuns a scolas privatas. Independentamain da quai ston las corporaziuns da scola dentant adina garantir la scola populara publica.

4. *Chapitel IV. Organisaziun da la scola*

4.1 Part 1. Gestiu ed organisaziun

› *Art. 22 Princip*

Tenor l'artitgel 22 alinea 1 fixescha il departament las cundiziuns generalas per il svilup da la qualidat da las scolas sco er per la gestiun e per l'organisaziun da las scolas. En quest rom po el prescriber standards da qualidat che ston vegnir realisads da las instituziuns responsablas per la scola. Tenor l'artitgel 83 alinea 1 litera b maina l'uffizi in post spezialisà che controlla e garantescha la qualidat.

Tenor l'artitgel 22 alinea 2 èn las instituziuns responsablas per la scola obligadas da relaschar in urden da scola che sto vegnir approvà dal departament.

Per ademplir las incumbensas operativas pon las instituziuns responsablas per la scola installar – sulettas u ensemen cun autras corporaziuns da scola – direcziuns da scola (al. 3). Il chantun subvenziunescha las direcziuns da scola cun contribuziuns pauschalas (art. 69). Las contribuziuns correspondentas vegnan concedidas mo sche las premissas minimalas areguard l'engaschament, areguard la scolaziun ed areguard las obligaziuns da las personas che mainan las scolas vegnan ademplidas.

L'artitgel 4 oblighescha las instituziuns responsablas per la scola da registrar datas statisticas tenor las directives dal departament. Uschia garantescha la lescha da scola che las datas necessarias per controllar e per sviluppar la qualidat vegnian registradas.

Tenor l'artitgel 5 ha la regenza il dretg da decretar directives davart la construcziun da chasas da scola ed implants da sport. Implants da scola e da sport garanteschan la realisaziun da l'educaziun tenor il plan d'instrucziun sin il stgalim primar e secundar I (art. 12ss ed art. 28). Las prescripziuns da fabrica per implants da scola e da sport èn mo permessas, sch'ellas contribueschan a la realisaziun da las finamiras da la furnaziun. Prescripziuns da fabrica tenor l'artitgel 22 al. 5 pon oravant tut era garantir las mesiras da pedagogia speziala e l'integrasiun dad uffants cun basegns da scolaziun speziala (art. 2 al. 6 ed art. 40).

4.2 Part 2. Il manaschi da scola

› *Art. 23 Classas*

L'artitgel 23 fixescha il princip da classa. Las scolaras ed ils scolars ston vegnir attribuids ad in classa e l'instrucziun ha lieu en classas resp. en partiziuns. En l'alineia 3 vegn la regenza autorisada da definir en in'ordinaziun la grondezza minimala e maximala da classas resp. da partiziuns che cumpiglian pliras classas. Da princip consista ina classa da scolaras e da scolars dal medem onn da scola d'in stgalim da scola. Ina partizun cumpiglia pliras classas. En ina partizun vegnan scolaras e scolars da differentas classas u da differentes onns da scola d'in stgalim instruids ensemen. Partiziuns che cumpiglian pliras classas èn permessas sper classas «omogenas» da la grondezza prescritta.

En l'artitgel 34 alineia 2 vegn francà il princip da la magistra u dal magister da classa. A mintga classa sto vegnir attribuida ina tscherta persuna d'instrucziun ch'è cumpetenta per la classa. La magistra u il magister da classa ha per regla er il pli grond pensum d'instrucziun en «sia» classa.

› *Art. 24 Cumentament da l'onn da scola, temp da scola*

Cun l'artitgel 24 unifitgescha la lescha da scola ils termins ils pli impurtants da l'onn da scola. L'onn da scola cumenza mintgamai l'emprim glindesdi suenter ils 15 d'avust. Tenor l'alineia 2 ha l'instrucziun lieu da glindesdi fin venderdi. I n'è betg admiss d'instruir las fins d'emna. Las sondas pon vegnir realisadas occurrenzas da scola spezialas (al. 2). I vegn instrui durant 40 emnas (al. 3). Il departament fixescha il cumentament e la durada da las vacanzas d'atun, da Nadal e da sport (al. 4).

› *Art. 25 Uras da bloc e structuradas dal di*

Tenor l'artitgel 25 alineia 1 èn las instituziuns responsablas per la scola obligadas da procurar per ina instrucziun nuninterrutta u per ina assistenza gratuita da las scolaras e dals scolars durant almain 4 uras da l'avantmezdi. Durant las uras da bloc procura la corporaziun da scola per l'assistenza e surveglianza da las scolaras e dals scolars, surtut er durant las uras libras tranter e suenter las lecziuns. Las purschidas d'assistenza ston correspunder a la vegliadetgna da las scolaras e dals scolars ed esser adattadas als stgalims da scola. L'assistenza na sto betg vegnir garantida sfurzadamain en la stanza da scola, en l'edifizi da scola u cun activitads che han da far cun l'instrucziun.

L'urari da bloc vala per il stgalim primar. Las instituziuns responsablas per la scola han la pussaivladad d'extender l'urari da bloc er sin il stgalim secundar I. Ultra da quai pon las corporaziuns da scola introducir ulteriurs uraris da bloc, p.ex. il suentermmezdi. L'urari da bloc cumenza e finescha per tut la scola primara durant l'entir'emna adina a la medema ura. Divers blocs per divers dis dessan vegnir evitads, quai limitass la libertad da planisar dals geniturs. L'assistenza durant las uras da bloc è gratuita per las scolaras e per ils scolars resp. per lur geniturs.

Tenor basegn èn las corporaziuns da scola obliadas da porscher ulteriuras structuras da di. Ulteriuras structuras da di cuvran las uras ordaifer l'urari da bloc. Las corporaziuns ston adina puspè sclerir sch'i dat in basegn per ulteriuras structuras d'assistenza. Quai pon ellas far per exempel cun in'enquista u consultond directamain ils geniturs. Ellas èn obligadas da concepir ina purschida che correspunda als basegns reals. Sche talas purschidas n'èn betg dumandadas, na ston ellas n'er betg vegnir garantidas. Tar vischnancas fitg pitschnas – ubain sche mo fitg paucs scolars nizzegian las structuras da di – èn era pussaivlas soluziuns individualas.

Per la finanziaziun da las structuras da di pon las instituziuns responsablas per la scola dumandar contribuziuns dals responsabels d'educaziun (vair art. 11 litera a ed art. 74). Igl è voluntari da far adiever da las structuras da di. Responsabels d'educaziun che na dovran betg las structuras da di per lur uffants na ston pajar nagut.

En l'artitgel 25 alinea 3 (en cumbinaziun cun l'art. 90) vegn la regenza autorisada da relaschar ina regulaziun dals detagls davart ils uraris da bloc davart las structuras da di. En quest connex duain vegnir definids pli precis oravant tut il «basegn», l'«assistenza gratuita» e las pretensiuns areguard las «ulteriuras structuras da di» tenor l'alinea 2.

4.3 Part 3. Cuntegns didactics

› *Art. 28 Il plan d'instrucziun*

Tenor l'artitgel 28 relascha la regenza il plan d'instrucziun e determinescha ils roms obligatorics ed ils roms d'elecziun. Ils roms obligatorics ston vegnir frequentads. Cun els vegn garantì che las finamiras da la furmaziun tenor l'artitgel 2 vegnian cuntanschidas. Als roms d'elecziun pon las scolaras ed ils scolars renunziar dal tutfatg, u ch'els

èn obligads da tscherner tscherts roms d'ina paletta prescritta (roms d'elecziun obligatorics).

Il plan d'instrucziun sto sa tegnair vi da las finamiras tenor l'artitgel 2, surtut vi dals champs da la furmaziun e vi da las finamiras per mintga stgalim tenor ils artitgels 13 e 14. Il plan d'instrucziun concretisescha las finamiras da la furmaziun per mintga stgalim e prescriba ils cuntegns da basa per l'instrucziun. Las finamiras per mintga stgalim (finamiras d'instrucziun) èn relevantas per las decisiuns da promoziun tenor l'artitgel 37. En il rom dal plan d'instrucziun relascha la regenza las tavlas da lecziuns che determineschan il dumber da las unitads d'instrucziun per mintga roms.

Relaschond il plan d'instrucziun è la regenza liada vi dals artitgels 29 fin 32 che determineschan èn la lescha la lingua da scola e l'instrucziun da linguas estras.

› *Art. 29 Lingua da scola*

L'artitgel 29 fixescha la lingua da scola che vegn duvrada per l'instrucziun. En quest connex sa tracti da la lingua, en la quala las personas d'instrucziun instrueschan per gronda part (cun excepziun da l'instrucziun da linguas estras). Tenor l'artitgel 29 alinea 1 pon las corporaziuns determinar la lingua da scola. En quest connex èn ellas liadas vi da las directivas da la constituziun chantunala (CC: DG 110.100) e vi da la lescha da linguas dal chantun Grischun (LLing; DG 492.100). La lescha da linguas regla en in senn cumlessiv l'utilisaziun da las linguas uffizialas en il chantun Grischun e fixescha er ils puncts decisivs per la lingua da scola (art. 17 ss.). L'artitgel 29 alinea 1 da la lescha da scola sa referescha ultra da quai a l'artitgel 3 da la constituziun chantunala. L'art. 3 alinea 1 CC fixescha il tudestg, il rumantsch ed il talian sco linguas chantunales ed uffizialas equivalentas dal chantun. Las corporaziuns ston damai tscherner ina da questas trais linguas sco lingua da scola. Per la definiziun da la lingua da scola ston las vischnancas respectar l'artitgel 3 alinea 3 CC che las sforza da tegnair quint da la cumposiziun linguistica tradiziunala e da resguardar las minoritads linguisticas tradiziunalas.

L'artitgel 29 alinea 2 determinescha che la lingua da standard stoppia vegnir duvrada da princip per l'instrucziun en las scolas tudestgas e talianas sco lingua da scola sin il stgalim primar e sin il stgalim secundar I. Generalmain sto vegnir renunzià da duvrar ils dialects.

4.4 Part 4. Promoziun e midada da classa

› *Art. 36 Giudicament*

Tenor l'artitgel 36 alinea 1 ston las scolaras ed ils scolars dal stgalim primar e dal stgalim secundar I vegnir giuditgads regularmain. Il giudicament tenor l'artitgel 36 vegn fatg da princip da la magistra u dal magister da classa (art. 23 al. 2), e quai integrond adequatamain ils auters magisters che instrueschan questa classa. Il giudicament cumiglia – ultra da la prestaziun – il svilup intellectual, la diligenza ed il cumportament social. Il giudicament sto vegnir fatg sin basa da la vegliadetgna e da las experientschas en scola. L'alinea 2 fixescha ch'i stoppia vegnir fatg in attestat da notas duas giadas l'onn, mintgamai sin la fin d'in semester. Igl è obligatoric da far in attestat da notas. Quel po vegnir cumpletta cun in rapport individual. En l'alinea 3 vegn la regenza autorisada da reglar ils detagls davart il giudicament.

› *Art. 37 Promoziun e midada da classa*

En l'artitgel 37 alinea 1 vegn definì l'emprim, tge ch'ins sto encleger sut la noziun da la promoziun. La promoziun è l'avanzament en la proxima classa la fin da l'onn da scola. Ina scolara u in scolar che na vegn betg promovì sto repeter la classa correspudenta (per la definiziun da la classa vesair il commentari tar l'art. 23). L'avanzament en la proxima classa pertutga tut ils stgalims da scola tenor ils artitgels 12 ss. La promoziun al gimnasi inferiur vegn reconuschida tar ina eventuala midada enavos en il stgalim superiur da la scola populara. Analog vala er: scolaras e scolars che na vegnan betg promovids en il gimnasi inferiur ston repeter la classa correspudenta era sch'els midan enavos en il stgalim superiur da la scola populara. La decisiun davart la promoziun vegn prendida da la magistra u dal magister responsabel (art. 23 al. 2). Sco criteris per la promoziun valan il cuntanscher las finamiras d'instrucziun sco er il svilup intellectual, la diligenza ed il cumportament social d'ina scolara u d'in scolar. Per la promoziun n'èsi betg absolutamain necessari che las finamiras d'instrucziun vegnian ademplidas. La promoziun è era pussaivla sche las finamiras d'instrucziun n'èn betg vegnidadas ademplidas, sch'in avanzament en la proxima classa è dentant d'avantatg per il svilup da l'uffant sin basa da ses svilup intellectual, da sia diligenza u da ses cumportament social. En quest senn è la promoziun distatgada dal giudicament resp. da l'attestat da notas tenor l'artitgel 36.

L'artitgel 37 alinea 2 pussibilitescha da sursigliar ina classa. Sco sursigliar ina classa quintan tant l'entrada en la surproxima classa sunter l'onn da scola sco era l'avanzament a la proxima classa durant l'onn da scola. Il sursigliar ina classa premetta ina dumonda dals responsabels d'educaziun. Il cussegl da scola decida areguard la dumonda. Per avair ina meglra basa per la decisiun pon tant il cussegl da scola sco era ils responsabels d'educaziun pretender in scleriment preliminar tras l'uffizi. Sco motivs per sursigliar ina classa numna la lescha la prestaziun ed il stadi da svilup d'ina scolara u d'in scolar resp. in meglia sustegn en la classa superiura. L'artitgel 37 alinea 2 concretisescha il princip da l'artitgel 12 alinea 2, tenor il qual il temp per percorrer ils stgalims da la scola populara depender finalmain dal svilup individual d'ina scolara u dad in scolar.

Tenor l'artitgel 37 al. 3 succeda l'admissiun da la scola primara al stgalim secundar da la scola populara senza examen. Decisivs per l'admissiun èn ils criteris definids da l'art. 37 al. 1 e 2. Per la distribuziun en la scola reala resp. secundara (vair art. 14 al. 3 e 4) èn responsabels la magistra u il magister da classa da la sisavla classa primara. Sco magistra u magister da classa vala la persuna d'instrucziun ch'è attribuida ad ina classa tenor l'art. 23 al. 2.

En l'alinea 4 vegn la regenza autorisada da relaschar disposiziuns da detagl areguard la procedura da promoziun e d'admissiun, areguard la distribuziun a la scola reala u secundara ed areguard il sursigliar classas. Ina admissiun è necessaria tar il midament d'in stgalim ad in proxim, damai dal stgalim primar al stgalim secundar I. L'admissiun a las scolas medias n'è betg part da la procedura da promoziun definida en questa lescha.

Per il giudicament e la promoziun da scolaras e scolaras che dovran ina scolaziun speziala tenor ils artitgels 38ss, valan las disposiziuns spezialas da l'artitgel 50.

4.5 Part 5. Mesiras da pedagogia speziala

› *Remartga preliminar:*

La part 5 sa basa sin la terminologia da la cunvegna interchantunala davart la collavuraziun en il sector da la pedagogia speziala dals 25 d'october 2007⁶.

› *Art. 38 En general ed art. 40 Basegn da furmaziun speziala*

L'artitgel 38 alinea 1 statuescha il dretg da scolaras e da scolaras da survegnir sustegn e scolaziun en il rom da las mesiras da la pedagogia speziala. Pervia da quai tutga l'entir sector da la pedagogia speziala tar l'incumbensa da furmaziun da la scola populara. Scolas e scolaras ch'èn obligads d'ir a scola tenor l'artitgel 5 han il dretg da survegnir las prestaziuns correspudentas. En quai che concerna quest dretg sa basa la lescha da scola en il sector da la pedagogia speziala er sin la dimora (vesair latiers il commentari tar l'art. 5; betg uschia tar la finanziaziun; vesair ils art. 76ff, surtut l'art. 79). Quest dretg vala al lieu da scola (art. 6).

Tenor l'al. 2 valan las disposiziuns per scolaras e scolaras cun basegn d'ina furmaziun speziala era per uffants che na ston anc betg ir a scola, q.v.d uffants che n'èn betg anc obligads dad ir a scola u che n'han betg anc cumenzà la scola primara. Il dretg a prestaziuns da pedagogia speziala han damai era uffants che van per exempel en scolina u era uffants anc pli giuven.

Mesiras da pedagogia speziala èn tenor las disposiziuns dals art. 38ss gratuitas per ils responsabels d'educaziun da scolaras e da scolaras e dad uffants che na van betg anc a scola. La finanziaziun vegn reglada en ils art. 76ss.

Durant il temp da scola obligatoric sa tracta da porscher ad uffants ed a giuvenils ch'èn restrenschiids en lur pussaivladads da svilup e da furmaziun, in sustegn adequat per lur carriera da scola en la scola regulara u en ina structura da scola adattada. Il dretg da survegnir sustegn cun mesiras da la pedagogia speziala han pia scolaras e scolaras che han in basegn da scolaziun speziala. Il basegn da scolaziun speziala vegn definì en l'artitgel 39. In basegn da scolaziun speziala po esser avant maun tant sch'ina scolara u

⁶ Ils chantuns da cunvegna s'obligheschan tenor l'artitgel 7 alinea 1 litera a da surpigiar la terminologia correspudenta tenor las directives da la cunvegna interchantunala. La ratificaziun correspudenta è prevista per il chantun Grischun en la sessiun da favrer 2009.

sch'in scolar da la scola regulara è surdumandà ubain sutdumandà. Tenor l'art. 39 lit. d pon era scolaras e scolaras cun talents extraordinaris avair da basegn ina scolaziun speziala. Quest basegn datti per exempel sch'ina scolara u in scolar è fermamain sutdumandà dal plan d'instrucziun e na sa senta perquai betg bain a scola. La noziun dals talents extraordinaris sa limitescha qua exclusivamain sin ils champs relevants per la scola populara (art. 2 al. 5), resp. sin ils roms obligatorics tenor il plan d'instrucziun (art. 28).

Plinavant datti – tenor l'artitgel 39 litera c – il dretg da survegnir sustegn era sche ina scolara u in scolar è smanatschà d'in impediment. La lescha da scola statuescha qua in dretg da survegnir preventivamain mesiras da pedagogia speziala.

› *Art. 40 Il princip da l'integraziun*

L'artitgel 40 statuescha il princip da l'integraziun. Tenor quel duain las scolaras ed ils scolaras che han in basegn da scolaziun speziala vegnir instruids en la classa regulara ensemen cun tut las autras scolaras e cun tut ils auters scolaras. Il sustegn cun mesiras da la pedagogia speziala duai vegnir dà entaifer la classa regulara e per regla en las medemas localitads d'instrucziun.

Da princip duain mesiras integrativas avair la preferenza envers mesiras separativas (scolaziun en autras instituziuns u en classas separadas). Mesiras separativas duain vegnir prendidas mo, sche las mesiras integrativas na mainan betg a la finamira, sche ellas na pon betg vegnir garantidas u sch'ellas n'èn – resguardond ils conturns e l'organisaziun da la scola – betg raschunaivlas. En quest connex sto vegnir dada ina atenziun speziala al bainstar ed a las pussaivladads da sa sviluppar da la scolara u dal scolar (art. 47, al. 3)

› *Art. 41 Durada*

En quai che riguarda la durata n'è il dretg da survegnir mesiras da la pedagogia speziala betg congruent cun la frequentaziun da la scola populara (vesair latiers il commentari tar l'art. 8). Il dretg da survegnir mesiras da la pedagogia speziala exista numadamain dapi la naschientscha e vala – en concordanza cun l'art. 61 al. 3 da la costituziun federala – fin a la finiziun da la scola populara resp. fin al 20avel anniversari.

L'artitgel 41 differenziescha uschia trais fasas da sustegn cun mesiras da la pedagogia speziala: avant, durant e sunter la scola obligatorica. Las disposiziuns dals art. 38ss valan analogamain per uffants che na van betg anc a scola (art. 38 al. 2). Sper eventualas mesiras medicinalas pon uffants vegnir sustegnids gia avant l'entschatta da la scola cun educaziun prescolara pedagogic-curativa ubain cun logopedia prescolara, tant directamain en las famiglias sco en ina instituziun. Cun talas mesiras da prevenziun po vegnir cuntanschì ch'in basegn da furmaziun spezial, che giustifitgescha mesiras da la pedagogia speziala adattadas, vegnia constatà e tractà anc avant che l'uffant entria en scola. Uschia pon vegnir cumbattids disturbis u retardaments dal svilup da l'uffant. La finamira da talas mesiras è surtut da preparar l'uffant per sia entrada en scola.

› *Art. 42 Purschida da basa*

L'artitgel 42 definescha la purschida da basa che las corporaziuns da scola resp. il chantun ston garantir en il sector da las mesiras da pedagogia speziala. La purschida da basa da la pedagogia speziala consista – sper il garantir il transport – en trais furmas principalas che pon esser fitg diversas per far frunt ad ina gronda varietad da bassegns specifics:

1. Diversas mesiras che preparan per la scolaziun e per l'educaziun. Tranter auter èn quai la cussegliaziun ed il sustegn dals geniturs e da persunas pertutgadas e mesiras da l'educaziun prescolara pedagogic-curativa, da la logopedia e da la psicomotorica (art. 42 lit. a). L'educaziun prescolara pedagogic-curativa cumenza per gronda part en ils conturns famigliars da l'uffant ed è ina part integrativa da la purschida da basa da la pedagogia speziala.
2. La furmaziun e l'assistenza cumpiglian differentas mesiras da la pedagogia speziala che pon vegnir applitgadas en la scola regulara en moda punctuala, regulara, intensiva u permanenta per pudair integrar ils uffants ed ils giuvenils en ina classa regulara (art. 42 lit. b). Sche necessari vegnan ellas ed els instruids en ina instituziun da scolaziun speziala.
3. Il terz pachet da mesiras che vegn definì en l'artitgel 42 litera c ha la finamira da garantir la furmaziun e l'educaziun d'uffants e da giuvenils che pateschan da fermas restricziuns. El cuntegna la collocaziun ubain en structures dal di (cun pasts, assistenza e tgira) ubain en instituziuns staziunaras (externat u internat).

L'organisaziun da transports necessaris e tut ils custs correspundents tutgan tenor l'al. 2 medemamain tar la purschida da basa.

› *Art. 43 Mesiras extendidas*

En accord cun la cunvegna interchantunala davart la collavuraziun en il sector da la pedagogia speziala dals 25 d'october 2007 introducescha l'artitgel 43 la noziun da las «mesiras extendidas». Las mesiras extendidas correspundan per gronda part a l'uschenumnà «sector aut». Las mesiras extendidas vegnan definidas tras singulas u tut las caracteristicas numnadas en las literas a enfin d. En la pratica èn questas caracteristicas savens cumbinadas. Latiers tutgan mesiras che vegnan applitgadas durant plirs mais u blers onns, che cuntengnan intervenziuns regularas ed intensivass, che ston vegnir realisadas ensemen cun persunas spezialisadas, las qualas han ina tscherta spezialisaziun e/u experientscha (p.ex. ina terapeutau in terapeut da psicomotorica scolà ch'è er experta u expert per in tschert gener d'intervenziun), u ch'èn colliadas cun consequenzas relativamain rigurusas resp. stigmatissantas.

› *Art. 44 Garanzia; purschidas dal chantun e purschidas da las corporaziuns*

L'artitgel 44 fixescha il champ da cumpetenzza e l'obligaziun da dar ina garanzia per las mesiras da pedagogia speziala. Da princip èn las corporaziuns da scola responsablas per las mesiras da la pedagogia speziala, sch'i na vegnan betg ordinadas mesiras extendidas. Ellas ston garantir las purschidas correspudentas ch'èn tenor l'art. 40 da princip integrativas. Las mesiras extendidas vegnan garantidas dal chantun. Il chantun sto procurar che las purschidas correspudentas stettian a disposiziun (tut tenor la situaziun en las corporaziuns da scola, en ina instituziun spezialisada u era ordaifer il chantun, vair l'art. 79). La finanziaziun da las mesiras da la pedagogia speziala tenor ils artitgels 77 e 78 corresponda al champ da cumpetenzza menziunà.

› *Art. 45 Purschiders da mesiras da pedagogia speziala*

L'art. 45 enumerescha en l'al. 1 literas a fin e ils purschiders da mesiras da pedagogia speziala. L'enumeraziun n'è betg definitiva. Tenor l'al. 2 basegnan las persunas che realiseschan mesiras da pedagogia speziala in diplom reconuschì u ina reconuschientscha da l'uffizi. La regenza fixescha las premissas per l'admissiun (al. 4). Instituziuns

da scolaziun speziala (scolas spezialas, chasas da dimora e.u.v.) ston avair ina renco-nuschientscha dal departament (al. 3).

Las instituziuns responsablas per la scola ed ils posts chantunals spezialisads dastgan tscherner be purschiders renconuschids per realisar las mesiras da pedagogia speziala.

› *Art. 47 Procedura per ordinar mesiras da la pedagogia speziala a) en general*

L'artitgel 47 fixescha las prescripziuns generalas che ston vegnir observadas tant per l'ordinaziun da mesiras extendidas (art. 49) sco era per l'ordinaziun da mesiras da la pedagogia speziala a l'intern da las corporaziuns da scola (art. 48).

L'artitgel 47 alinea 1 franchisescha l'obligaziun da las autoritads d'ordinar mesiras da la pedagogia speziala, sch'igl è avant maun in basegn da scolaziun speziala. Sch'igl è avant maun in basegn da scolaziun speziala, na decidan betg ils responsabels d'educaziun u las persunas d'instrucziun, sche mesiras da la pedagogia speziala vegnan appli-gadas u betg. Quai correspunda al dretg da las scholaras e dals scolars da survegnir ina scolaziun ed in sustegn cun mesiras da la pedagogia speziala tenor l'art. 38 al. 1.

Tenor l'al. 4 ston ils responsabels d'educaziun vegnir integrads obligatoricamain en il process davart l'ordinaziun da mesiras da la pedagogia speziala. Ils responsabels d'educaziun ston vegnir consultads e las mesiras da la pedagogia speziala ston vegnir accordadas cun la situaziun specifica da la famiglia. Tenor l'al. 2 fixeschan las autori-tads cumpetentas ils purschiders da las mesiras da pedagogia speziala. Ils responsa-bels d'educaziun ston vegnir consultads tar la tscherna dals purschiders. Els n'han den-tant betg il dretg da tscherner ils purschiders. Ils purschiders da las mesiras da pedago-gia speziala ston ademplir las premissas da l'artitgel 45.

Tenor l'artitgel 47 al. 3 sto la decisiun concernent las mesiras da pedagogia speziala vegnir pigliada cun resguard al bainstar ed a las pussaivladads da svilup da la scolara u dal scolar che ha in basegn da scolaziun speziala cun resguard als conturns ed a l'organisaziun da la scola. La procedura da scleriment na sto – en il senn d'ina evalua-zion cumplessiva – betg mo resguardar l'individì, mabain er ils conturns cun ses as-pects familiars, socials e pedagogics.

L'al. 5 oblighescha las autoritads cumpetentas da controllar periodicamain las mesiras ordinadas. En quest connex duai vegnir constatà, sch'ellas èn anc inditgadas, q.v.d.

suffizientas, necessarias e giustificadas. S'enter ina tscherta perioda ston – tut tenor la situaziun – vegnir previsas adattaziuns.

› *Art. 49c) mesiras extendidas*

Sch'i sto vegnir considerà d'ordinar mesiras extendidas, sto vegnir fatg in scleriment individual, e quai cun l'integraziun dals posts spezialisads da l'uffizi. Il scleriment d'ina psicologa u d'in psicolog da scola che vegn fatg da l'uffizi resp. d'in post spezialisà da l'uffizi tenor l'art. 83, furma la basa per la decisiun. Ils responsabels d'educaziun vegnan integradas obligatoricamain en il process per ordinar las mesiras extendidas (art. 47 al. 4). Per far il scleriment dovri il consens dals responsabels d'educaziun (al. 3). Sch'ils responsabels d'educaziun refusan in scleriment e sch'il bain da la scolara u dal scolar e periclità sin basa da questa refusaziun, po in scleriment individual vegnir fatg sin basa da las mesiras tutelaradas per il bain da l'uffant (arf. 307 ss CCS).

Las mesiras extendidas vegnan fixadas da l'uffizi (al. 4). La realisaziun concreta da las mesiras extendidas sa basa pia sin ina decisiun formala. Quella è suttamessa a la via giudiziala ordinaria tenor l'artitgel 88. Sche mesiras extendidas vegnan ordinadas, è il chantun obligà da surpigliar ils custs tenor l'artitgel 78.

› *Art. 50 Giudicament e promoziun*

L'artitgel 50 prevesa la pussaivladad ch'il plan d'instrucziun per scolaras e per scolaras cun basegn da scolaziun speziala vegnia adattà individualmain. Il plan d'instrucziun ch'è vegnì adattà correspondentamain resguarda ils basegns individuals e las abilitads individualas da la scolara u dal scolar respectiv. Tant ils cuntegns dal plan d'instrucziun sco era las finamiras d'instrucziun pon vegnir adattads. L'adattaziun da las finamiras d'instrucziun ha da sia vart consequenzas per il giudicament da promoziun. Tenor l'art. 37 al. 1 è il cuntanscher las finamiras d'instrucziun (ultra dal svilup intellectual, da la diligenza e dal cumportament social) la basa per la decisiun da promoziun. L'artitgel 50 garantisce che la promoziun da scolaras e da scolaras che han in basegn da scolaziun speziala saja pussaivla, era sche quellas e quels na cuntanschan betg las finamiras d'instrucziun da la classa regulara tenor il plan d'instrucziun general.

Tenor l'art. 37 al. 1 decida la persuna d'instrucziun cumpetenta davart la promoziun. L'art. 50 al. 2 definescha ch'i ston vegnir consultadas ultra da quai era las personas

expertas da la pedagogia speziala tar scolaras e da scolaras cun in basegn da scolaziun speziala. La decisiun da promoziun resta dentant chausa la magistra u dal magister da classa tenor l'artitgel 23 alinea 2.

5. *Chapitel V. Las scolaras ed ils scolars*

› *Art. 53 Dretgs, art. 54 Obligaziuns ed art. 55 Mesiras disciplinas*

En ils artitgels 53 e 54 vegnan francads ils dretgs e las obligaziuns da las scolaras e dals scolars. Questas disposiziuns cumpletteschan surtut il dretg da pudair ir a scola e l'obligaziun d'ir a scola, tuts dus francads en l'artitgel 5. Tenor l'artitgel 53 litera b ston vegnir resguardads ils dretgs persunals da las scolaras e dals scolars. Plinavant statue-scha l'artitgel 53 litera c il dretg da las scolaras e dals scolars (e dals responsabels d'educaziun) da survegnir infurmaziuns areguard lur persuna da las magistras, dals magisters, da las instanzas da scola e dals posts spezialisads. Tenor l'artitgel 55 pon las personas d'instrucziun prender mesiras disciplinas cunter scolaras e cunter scolars, sche lur cumportament chaschuna reclamaziuns. Mesiras disciplinas ston esser «raschunaivlas», q.v.d. ellas ston esser giustifitgadas objectivamain e ston ultra da quai star en ina relaziun normala cun il cumportament sbaglià. Betg admess n'èn p.ex. chastis corporals u mesiras disciplinas betg limitadas areguard il temp. Tenor l'art. 55 al. 2 datti la pussaivladad d'excluder scolaras e scolars da l'instrucziun. Questa mesira è dentant l'ultima soluziun, sche tut las autras mesiras n'han gì nagin success. Consequentamain po era vegnir decisa l'exclusiun da la scola, dentant mo sche la scolara u il scolar è gia vegnì admonì ordavant e sch'ils responsabels d'educaziun èn vegnids orientads. Plinavant sto il cumportament da la scolara u dal scolar disturbar l'instrucziun en moda gravanta. Ultra da quai è in'exclusiun mo pussaivla, sch'ella è inditgada tant sin basa d'in rapport da l'uffizi sco er sin basa d'in rapport da la persuna d'instrucziun. Questa segiranza dubla duai garantir che l'exclusiun da la scola – sco mesira che intervegn fermamain en ils dretgs da las scolaras e dals scolars – possa vegnir prenda mo suenter in'examinaziun precisa e repetida.

6. *Chapitel VI. Las magistras ed ils magisters*

6.1 Part 1. Engaschament ed obligaziuns

› *Art. 58 Obligaziuns ed incumbensa professiunala*

L'artitgel 58 fixescha las obligaziuns e l'incumbensa professiunala da las magistras e dals magisters. Il salari minimal cuntegna tenor l'artitgel 62 al. 3 explicitamain tut las prestaziuns tenor l'incumbensa professiunala da l'artitgel 58 (il renviament sa refere-scha a las al. 1 e 2). La concepziun da l'incumbensa professiunala sa basa sin l'incumbensa d'ina magistra u d'in magister d'ina classa regulara. Las disposiziuns correspundentas ston vegnir applitgadas conform al senn per personas d'instrucziun specialisadas e per personas d'instrucziun che han ina incumbensa parziala. Tenor l'artitgel 56 alinea 1 ston las disposiziuns correspundentas vegnir applitgadas conform al senn per las substituziuns sco er per personas d'instrucziun en il sector da las mesiras da la pedagogia speziala.

Tenor l'artitgel 58 alinea 1 èn las magistras ed ils magisters obligads da scolar e d'educar las scolaras ed ils scolars conform a las finamiras ed a las prescripziuns da la lescha da scola. Cun quai renviescha l'artitgel 58 a las finamiras da la furmaziun tenor l'artitgel 2. Las personas d'instrucziun n'han betg mo l'incumbensa da scolaziun, tar lur obligaziuns tutga era l'educaziun da las scolaras e dals scolars. L'educaziun a scola duai cumpletta l'obligaziun d'educaziun dals responsabels d'educaziun tenor l'art. 66. En l'alinea 2 literas a fin g descriva la lescha las incumbensas principalas da las personas d'instrucziun. Latiers na tutgan betg mo l'activitad d'instrucziun (lit. a), mabain er ulteriuras activitads che han da far cun il manaschi da scola (lit. b e c sco er lit. g) sco er la lavur cun geniturs tenor la litera d. Ultra da quai fixescha la litera f che personas d'instrucziun èn obligadas da frequentar curs da furmaziun supplementara ch'èn vegnids declarads sco obligatorics. En quest connex sa tracti cunzunt dals curs da furmaziun supplementara che vegnan prescrits dal chantun. Tenor l'artitgel 62 alinea 3 vegnan las activitads menziunadas indemnissadas cun la salarisaziun tenor l'artitgel 63.

Tenor l'alinea 3 pon las personas d'instrucziun vegnir obligadas – cunter ina indemnissaziun speziala – ad ulteriuras incumbensas. L'enumeraziun tenor las literas a fin c n'è

betg definitiva. Per questas incumbensas ston las magistras ed ils magisters vegnidr pajads tenor las medemas cundiziuns co ch'ellas ed els èn emploiads.

› *Art. 59 Concepziun da l'instrucziun*

L'artitgel 59 statuescha la libertad pedagogica d'instrucziun da las magistras e dals magisters. En il rom dal plan d'instrucziun, da las directivas da l'uffizi e da l'instituziun responsabla per la scola e dals meds d'instrucziun obligatorics han las magistras ed ils magisters il dretg da concepì libramain lur instrucziun.

La lescha da scola surdat a las personas d'instrucziun la responsabladad pedagogica directa per l'instrucziun (art. 58 al. 2 lit. a) e l'artitgel 59 las surlascha ina libertad suffizienta per concepì lur instrucziun.

› *Art. 61 Pensum cumplain*

L'artitgel 61 alinea 1 definescha il pensum cumplain d'ina persona d'instrucziun sin il stgalm primar e sin il stgalm secundar I. In pensum cumplain cumpiglia en quest connex in entir onn da scola (art. 24 al. 3 en cumbinaziun cun l'art. 61 al. 1) che sa reparta sin 40 emnas da scola. Il pensum cumplain cumpiglia 1140 lecziuns per onn da scola. Las lecziuns duran per regla 50 minutas. En cas motivads po ina corporaziun da scola deviar da questas reglas (al. 2).

L'alinea 3 deleghescha a la regenza l'incumbensa da relaschar disposiziuns davart distgargias tenor la vegliadetgna. En quest connex vegn reducì il pensum cumplain da la persona d'instrucziun pertutgada, senza che la salarisaziun minimala tenor l'artitgel 63 vegnia scursanida.

6.2 Part 2. Salarisaziun

La part 2 dal chapitel VI regla la salarisaziun da las personas d'instrucziun. Il punct da partenza èn en quest connex l'artitgel 56, tenor il qual las corporaziuns da scola engaschan per l'ina las personas d'instrucziun (al. 2), sco era l'alinea 3, tenor la quala las corporaziuns pon reglar libramain las relaziuns d'engaschament, uschenavant che la lescha da scola e che las disposiziuns executivas na cuntregnan naginas prescripziuns liantas.

Ils artigels 62 ss. cuntegnan prescripziuns liantas per la salarisaziun da las persunas d'instrucziun. Las instituziuns responsablas per la scola èn liadas vi da las tariffas minimalas da la salarisaziun tenor l'artitgel 63. Ellas na dastgan betg fixar salaris pli bass che quels che vegnan prescrits da la lescha da scola, ellas èn dentant libras da pajar salaris pli auts a lur magistras e magisters.

La lescha da scola renviescha per detagls a las disposiziuns da la lescha areguard ils employads dal chantun (lescha da persunal; DG 170.400).

7. *Chapitel VIII. Finanziaziun da las scolas*

7.1 Part 1. Princip

- › *Art. 67 Surpigliada dals custs tras las instituziuns responsablas per la scola ed art. 69 Surpigliada dals custs tar scolas privatas e tar l'instrucziun privata*

L'artitgel 67 fixescha il princip da finanziaziun per la scola. Tenor quel surpiglian las instituziuns responsablas per la scola ils custs per la scola populara publica, usche navant che la lescha na prevesa betg in'otra istanza. Tge custs che tutgan tar la scola publica explitgescha en spezial l'artitgel 10. L'obligaziun da surpigliar ils custs cumpiglia ils locals ed ils indrizzs ch'èn necessaris per realisar l'instrucziun conform als plans d'instrucziun sco er ils meds d'instrucziun generals e specifics per mintga tip da scola e las mesiras ch'èn necessarias per il manaschi da scola (vesair latiers il commentari tar l'art. 10 al. 2).

Ultra da quai èn las instituziuns responsablas per la scola obligadas d'organisar e da financiar il transport da las scolaras e dals scolars (art. 10 al. 3).

Ni il chantun ni las corporaziuns da scola n'èn – tenor l'artitgel 68 – obligads da pagar ils custs per scolas privatas u per l'instrucziun privata. Il chantun na sa participescha betg a lur finanziaziun. Consequentamain n'èn betg previsas contribuziuns chantunalas en la lescha da scola. Las corporaziuns èn dentant libras da pagar contribuziuns a scolas privatas u a l'instrucziun privata.

7.2 Part 2. Contribuziuns dal chantun e da las instituziuns responsablas per la scola

- › *Art. 69 Contribuziuns per direcziuns da scola*

Tenor l'artitgel 69 paja il chantun a las instituziuns responsablas per la scola subvenziuns pauschalas per las direcziuns da scola, sin basa d'in pensum cumplain per mintga 25 classas u partiziuns cun 18 scolaras e scolars en media. Era partiziuns da scolina valan sco partiziuns cun dretg ad ina subvenziun. La subvenziun per in pensum cumplain importa 117'300 francs. Tenor la concepziun da l'art. 69 dovra ina scola per mintga 450 scolaras e scolars (25 partiziuns à 18 scolaras e scolars) in pensum cum-

plain per ina manadra u in manader da scola. Las subvenziuns sa reduceschan procentualmain tar main scolaras e scolars. Las disposiziuns areguard las magistras ed ils magisters tenor ils artitgels 56ss na pon betg vegnir transferidas a las personas che mainan ina scola, siond che la manadra u il manader d'ina scola n'instruescha betg (art. 56, al. 1).

Il pajament da las subvenziuns è lià a l'adempliment da las premissas minimalas prescittas da la regenza (art. 22, al. 3). Sche las premissas minimalas na vegnan betg ademplidas, na vegnan pajadas naginas subvenziuns.

Tenor l'alea 2 po il chantun promover la scolaziun ed il perfecziunament da personas che mainan ina scola tras la purschida dad occurrenzas e da curs cun in import unic da maximalmain 5000 francs per mintga manadra u manader. Las contribuziuns vegnan pajadas ina giada per mintga manadra u manader. Tenor l'alea 3 pon las contribuziuns per las direcziuns da scolas e las contribuziuns per scolaziun e perfecziunament vegnir adattadas a la chareschia (vair il commentar tar il chapitel VI, alea 2).

› *Art. 70 Contribuziuns per purschidas supplementaras per uffants da lingua estra ed art. 71 Contribuziuns per requirents d'asil, personas cun permiss da dimora provisoric e viagiants*

Ils artitgels 70 e 71 reguleschan la subvenziun da purschidas supplementaras tenor l'art. 16. Segund l'art. 70 surpiglia il chantun las spaisas reconuschidas per purschidas supplementaras per uffants da lingua estra. Sch'i sa tracta però dad uffants che sa chattan en in center da passagi per requirents d'asil, dad uffants cun in permiss da dimora provisoric u dad uffants da viagiants, paja il chantun subvenziuns pauschalas tenor l'art. 71 al. 1.

Il sistem da subvenziuns fixà en l'art. 71 distgargia las vischnancas cun centers transitorics per requirents d'asil e cun centers per personas cun in permiss da dimora provisoric. Per la scolaziun dad uffants che sa chattan en tals centers, paja il departament responsabel a las corporaziuns da scola ina pauschala adequata. Quest artitgel dess permetter da na betg stuair reglar questas indemnizaziuns en il rom da la lescha d'asil chantunala.

› *Art. 72 Projects per sviluppar la scola, incumbensas surordinadas ed experiments da scola*

Il svilup da las scolas è in process delimità temporarmain che ha consequenzas sin tut il sistem da scola e tut las scolas dal chantun. I po sa tractar da svilups pedagogics, da pedagogia speziala, financials ed organisatorics. Tar projects per sviluppar la scola sa tracti dad intents concrets, sco per exempel l'introducziun dal rumantsch grischun, l'introducziun da l'englais en scola primara, il stabiliment da direcziuns da scola (betg la gestiun da talas direcziuns). Il svilup da las scolas sto vegnir coordinà, quai vul dir che tut las scolas grischunas ston esser involvidas. Mo sch'il chantun surpiglia las incumbensas surordinadas e da coordinaziun pon las magistras, ils magisters ed ils cussegls da scola sa concentrar sin lur leziias centralas e sin l'instrucziun.

Tar las incumbensas surordinadas sa tracti da servetschs sco per exempel la statistica, il monitoring, la gestiun da las direcziuns da scola. Quai èn incumbensas surordinadas che n'han betg in connex direct cun l'incumbensa d'instrucziun. Las incumbensas surordinadas garanteschon las premissas per la lavur en scola e sustegnan las instituziuns responsablas per la scola en la realisaziun da lur incumbensa. La planisaziun strategica da la scola populara e dal sistem da scola è ina part da las incumbensas surordinadas dal chantun.

Projects per sviluppar la scola ed incumbensas surordinadas vegnan concepidas, planisadas, finanziadas e realisadas dal chantun. L'exempel concret da l'introducziun da la segunda lingua estra en la scola primara (englais tempriv) mussa exemplaricamain co che l'uffizi per la scola populara surpiglia l'entira organisaziun, administraziun e finanziaziun.

Tenor l'art. 72 al. 2 en cumbinaziun cun l'art. 81 al. 2 po la regenza en concordanza cun las corporaziuns permetter experiments da scola. Entant che projects per il svilup da la scola vegnan realisads en il rom da las disposiziuns legalas vertentas, pon experiments da scola deviar da questas disposiziuns. Experiments da scola servan per experimentar cun novas furmas d'instrucziun e d'educaziun e cun novs concepts pedagogics ed organisatorics. Experiments da scola èn limitads en lur temp e lieu. Questa limitaziun impedescha ch'ina part da las scolas en in chantun possia vegnir restructurada tras expe-

riments da scola. La lescha da scola permetta tenor l'art. 72 al. 2 a la regenza da subvenziunar experiments da scola.

› *Art. 73 Contribuziuns per scolaziuns obligatorias per las magistras ed ils magisters*

Il chantun surpiglia tenor l'art. 73 al. 1 tar scolaziuns da perfecziunament obligatorias per magistras e magisters ils custs dal curs, ils custs da las materialias ed ils custs per substituziuns. Las contribuziuns chantunales vegnan mo pajadas per scolaziuns ch'èn vegnidas definidas sco obligatorias dal chantun. Scolaziuns da perfecziunament voluntarias ubain ordinadas da las corporaziuns da scola na vegnan tenor l'art. 73 al. 1 betg subvenziunadas dal chantun. Il chantun po decretar scolaziuns da perfecziunament obligatorias per tut las persunas d'instrucziun. Tenor l'art. 73 al. 2 crodan scolaziuns da perfecziunament adina per almain la mitad sin temp liber. Las corporaziuns ston engaschar ina substituziun per magistras u magisters ch'èn absents dapli ch'ina emna (art. 60). La durada da la substituziun definescha il departament. Ils custs da la substituziun paga il chantun. El paga subvenziuns pauschalas a las corporaziuns sin la basa da 143% dal salari minimal d'ina persuna d'instrucziun da la categoria respectiva tenor l'art. 63.

Tenor l'al. 4 portan las corporaziuns en tals cas ils salaris da las magistras e dals magisters. Magistras e magisters che fan ina scolaziun da perfecziunament obligatoria durant il temp d'instrucziun ston damai vegnir recumpensads da las corporaziuns era sch'igl è stà necessari d'engaschar ina substituziun.

Tenor l'al. 4 ston las corporaziuns da scola era surpigliar ils custs da viadi e per ils mangiars e la pernottaziun. Il departament vegn a fixar en la legislaziun che suonda la lescha da scola las tariffas minimalas per questas recumpensas.

› *Art. 74 Repartiziun dals custs per las structuradas da di*

Tenor l'art. 74 al. 1 ston per princip surpigliar las instituziuns responsablas per la scola ils custs per structuradas da di tenor l'art. 25 al. 2. Las corporaziuns da scola pon metter en quint tenor l'al. 2 fin a 50% dals custs als responsabels d'educaziun che fan adiever da la purschida per lur uffants. Qua sa tracti oravant tut dals custs per il personal da surveglianza e per ils fits da las localitads ed ils custs per material. Ils custs dals gents ston vegnir mess en quint entiramain als responsabels d'educaziun. Contribuziuns

finanzialas pon vegnir pretendidas mo da responsabels d'educaziun che fan diever da las purschidas. Las contribuziuns pon al maximum cuvrir ils custs. La regenza decretescha tenor l'art. 74 al. 3 directives per garantir la qualidad da las purschidas da las corporaziuns da scola.

› *Art. 75 Contribuziuns per scolas secundaras da vallada*

Il chantun paja contribuziuns a las instituziuns responsablas per la scola sch'ellas mainan scolas secundaras da vallada tenor l'art. 15.

Sche l'instrucziun da la 7avla ed 8avla classa (las dus emprimas classas dal stgalim secundar I) vegn enritgida cun purschidas da preparaziun al gimnasi inferior, paja il chantun ina contribuziun pauschala da 2'900 per mintga lecziun supplementara dada ed imputabla (lit. a). Il departament definescha sin dumonda dal cussegl da scola il dumber da lecziuns calculablas avant l'entschatta da l'onn da scola.

Segund l'art. 75 lit. b surpiglia il chantun ils custs per l'instrucziun da la 9avla classa, sche questa vegn manada segund il plan d'instrucziun dal gimnasi (classa preliceala). El paja annualmain a las corporaziuns da scola ina contribuziun pauschala per mintga scolara e scolar.

7.3 Part 3. Finanziaziun da las mesiras da pedagogia speziala

› *Art. 76 En general*

En concordanza cun l'art. 10 fixescha l'art. 76 al. 1 che las mesiras da pedagogia speziala ston esser gratuitas per las scolaras e per ils scolars che han in basegn da scola-zion speziala resp. per lur responsabels d'educaziun. Tge ch'è manegià cun «mesiras da pedagogia speziala», resulta dals artitgels 38ss. Tenor l'artitgel 76 alinea 2 po vegnir dumandada ina contribuziun finanziaria dals responsabels d'educaziun per l'assistenza ed il nutriment. Ils custs da l'assistenza dastgan vegnir mess en quint mo sche l'assistenza n'è betg garantida grazia a l'urari da bloc regular tenor l'art. 25 al. 1.

› *Art. 77 Puschidas da las instituziuns responsablas per la scola ed art. 78 Mesiras extendidas*

Ils artitgels 77 e 78 defineschan la repartiziun dals custs tranter il chantun e las instituziuns responsablas per la scola. Las corporaziuns da scola surpiglian ils custs da las mesiras da pedagogia speziala per las scholaras e per ils scolars che han in basegn da scolaziun speziala en il rom da las purschidas da las corporaziuns, il chantun surpiglia ils custs en il sector da las mesiras extendidas. Il chantun sto surpigliar quests custs causa l'obligaziun da dar ina garanzia tenor l'artitgel 44.

› *Art. 79 Domicil ordaifer il chantun; instituziuns ordaifer il chantun*

En connex cun la surpigliada dals custs per scholaras e per scolars che han lur domicil en in auter chantun, per prestaziuns da scolaziun staziunara ordaifer il chantun e per prestaziuns dad instituziuns da scolaziun speziala externa ordaifer il chantun, vegn renvià en l'art. 79 a la cunvegna interchantunala dals 13 da december 2002 davart las instituziuns socialas (CIIS)⁷ resp. a las cunvegnas respectivas cun il chantun da domicil. La CIIS ha l'intent da pussibilitar a persunas che dovran ina assistenza ed in sustegn spezial ch'ellas vegnian recepidas senza difficultads en instituziuns adattadas che sa chattan ordaifer lur chantun da domicil. Ultra da quai reglescha la CIIS en moda cumplexsiva co ch'ils chantuns repartan tranter pèr ils custs da questas instituziuns.

› *Art. 80 Contribuziuns chantunalas ad instituziuns da scolaziun speziala*

Instituziuns da scolaziun speziala porschan tenor l'art. 46 mesiras da pedagogia speziala sco era in accumpagnament ed ina cussegliaziun en il sector da l'integraziun. Tenor l'art. 80 paja il chantun contribuziuns per la gestiun dad instituziuns da scolaziun speziala. Questas contribuziuns vegnan pajadas mo ad instituziuns da scolaziun speziala ch'il departament ha renconuschì avant (art. 45 al. 3). Questas contribuziuns vegnan ultra da quai mo pajadas, sche las instituziuns respectivas adempleschan la cunvegna da prestaziuns fixada (al. 2).

Il chantun paja contribuziuns ad instituziuns da scolaziun speziala tenor ils art. 47ss da la lescha areguard las persunas cun impediments (DG 440.000). L'ordinaziun reglescha ils detagls.

⁷ Il chantun Grischun fa quint da sa participar a questa cunvegna a partir dal cumenzament da l'onn 2009, oravant tut al sector D (instituziuns per la scolaziun speziala externa).

8. *Chapitel IX. Instanzas*

8.1 Part 1. Instanzas chantunalas

› *Art. 83 Posts spezialisads*

Tenor l'art. 83 sto l'uffizi manar posts spezialisads per ademplir las incumbensas che vegnan menziunadas en las literas a fin g. Posts spezialisads pon esser per l'ina parti-ziuns da l'uffizi sez u personas spezialisadas che survegnan las incumbensas correspondentas. Tenor l'alea 2 po l'uffizi surdar incumbensas er ad organisaziuns privatas u consultar talas. Correspudentamain pon er organisaziuns ordaifer l'administraziun, sco p.ex. il servetsch da pedagogia curativa, esser posts spezialisads.

Tenor l'alea 3 è la purschida da basa dals posts spezialisads gratuita. Scholaras e scolars, personas d'instrucziun, responsabels d'educaziun sco era instituziuns responsablas per la scola pon profitar dals servetschs dals posts spezialisads. Quai vala dentant mo en il rom da la scola populara publica. Scholaras e scolars che frequen-tan ina scola privata u che han in'instrucziun privata ston per princip pajar ils servetschs dals posts spezialisads (art. 19).

Per servetschs che surpassan la purschida da basa pon vegnir pretendidas contribu-ziuns als custs.

9. *Chapitel X. Surveglianza, protecziun giuridica e disposiziuns penalas*

9.1 Part 1. Surveglianza ed execuziun d'uffizi

› *Art. 86 Surveglianza, execuziun d'uffizi ed art. 87 Reducziuns da las contribuziuns*

L'art. 86 surdat al departament la surveglianza da las instituziuns responsablas per la scola (al. 1). Tenor l'alineia 2 è il departament autorisà d'agir empè dal cussegl da scola ed empè da la direcziun da la scola – e quai sin custs da las corporaziuns da scola – sche quests n'adempleschan betg lur obligaziuns tar l'execuziun da la lescha. Las instituziuns responsablas per la scola (resp. lur organs) èn responsablas per garantir la scola populara (art. 3). Tenor l'art. 22 al. 2 cumpiglia quai las dumondas pedagogicas, organisatoricas e finanzialas da la scola populara. Las corporaziuns ston procurar che las scholaras ed ils scholars possian frequentar la scola populara (art. 5) e che l'instrucziun sa drizzia tenor las finamiras da la furmaziun ed il plan d'instrucziun (art. 2 e 28). Sche quai n'è betg garanti, autorisescha la lescha da scola il departament d'ordinar l'execuziun d'uffizi. L'execuziun d'uffizi sco instrument da dretg duai vegnir applitgada precautamain.

Tenor l'artitgel 87 ha il departament ultra da quai il dretg da reducir las contribuziuns chantunalas ad ina corporaziun da scola, sche quella n'ademplescha betg sias obligaziuns tenor questa lescha. Las contribuziuns èn surtut quellas tenor ils artitgels 69ss. Execuziuns d'uffizi e reducziuns da las contribuziuns pon vegnir applitgadas parallelmain.

9.2 Part 2. La via giudiziala

› *Art. 88 Recurs cunter disposiziuns e cunter decisiuns*

L'artitgel 88 regla la via giudiziala en il rom da la lescha da scola. Tenor l'alineia 1 po vegnir fatg recurs cunter disposiziuns e cunter decisiuns da la direcziun da la scola u d'autras instanzas communalas che pertutgan ils fatgs da scola, e quai tar il cussegl da scola. Autras instanzas communalas èn p.ex. las personas d'instrucziun u er las personas expertas da la pedagogia speziala. Cunter disposiziuns e cunter decisiuns dal cussegl da scola po tenor l'al. 2 vegnir fatg recurs tar il departament. Cunter decisiuns e

cunter disposiziuns dal cussegl da scola sco emprima istanza po vegnir fatg recurs directamain tar il departament. Sunter la decisiun dal departament po vegnir introducida la procedura ordinaria davant la dretgira administrativa.

L'artitgel 88 alinea 3 prevesa ina regulaziun speziala per disposiziuns che concernan la nunpromozion respectivamain la promoziun e las decisiuns d'admissiun (art. 37 resp. art. 50 per il sectur da las mesiras da pedagogia speziala). Cunter quellas po vegnir fatg recurs tar il departament entaifer 10 dis.

10. Chapitel XI. Disposiziuns finalas e transitoricas

› Art. 90 Execuziun

En l'artitgel 90 vegn l'execuziun da la lescha surdada a la regenza. En quest rom po la regenza relaschar las disposiziuns executivas necessarias.

Lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun (lescha da scola)

dals

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin l'art. 31 al. 1 e sin l'art. 89 al. 2 da la constituziun chantunala, suenter avair gì invista da la missiva da la regenza dals ...,

concluda:

I. Disposiziuns generalas

Art. 1

¹ Questa lescha regla la furmaziun e l'educaziun en la scola populara.

Object, champ
d'applicaziun

² La lescha vala per las scolas publicas ed, uschenavant ch'ella na prevesa naginas excepziuns, per l'instrucziun privata e per las scolas privatas, en las qualas i po vegnir ademplida l'obligaziun d'ir a scola.

Art. 2

¹ Resguardond las atgnadads da la lingua e da la cultura da la communitad ch'èn sa sviluppadas en il decurs da l'istorgia sa stenta la scola populara d'educar las scolaras ed ils scolars ad ina tenuta che s'orientescha vi da valurs cristianas, umanisticas e democraticas.

Finamiras da la
furmaziun

² La scola populara promova l'abiltad da giuditgar, las forzas creativas e las enconuschientschas dals uffants ed als sustegna en lur svilup a personalitads independentas, tar l'acquisiziun da cumpetenzas socialas sco er sin lur via ad in cumportament cun responsabladad envers lur conumans ed envers l'ambient.

³ La scola populara cumplettescha l'educaziun en la famiglia.

⁴ En la scola populara s'acquistan e sviluppan tut las scolaras e tut ils scolars lur identitad culturala sco er enconuschientschas e cumpetenzas fundamentalas che permettan ad ellas ed ad els d'emprender durant lur entira vita e da chattar lur plazza en la societad ed en la vita professiunala.

⁵ La furmaziun che vegn intermediada en la scola populara cumpiglia en spezial la lingua da standard locala sco er cumpetenzas fundamentalas d'ina segunda lingua chantunala e d'ina ulteriura lingua estra; matematica

e scienzas natiralas; scienzas socialas ed umanas; musica, art ed art applitgà; moviment e sanadad.

⁶ La scola populara resguarda ils interess ed ils basegns d'uffants da lingua estra e d'uffants impedids.

II. Instituziun ch'è responsabla per la scola

Art. 3

Instituziun ch'è responsabla per la scola

¹ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola èn las vischnancas u las corporaziuns da vischnancas. Ellas mainan la scola populara publica.

² Ultra da la scola populara publica pon scolas privatas vegnir manadas sco scolas che vegnan survegliadas dal chantun.

Art. 4

Collavuraziun contractuala

¹ Vischnancas che na mainan betg ina scola populara e che n'appartegnan betg ad ina instituziun ch'è responsabla per la scola garanteschon tras in contract cun in'atra instituziun ch'è responsabla per la scola che lur uffants possian frequentar là la scola populara publica.

² L'ordinaziun regla la procedura d'admissiun, la surpigliada dals custs dal transport e las taxas da scola.

III. Purschidas da scola e da furmaziun

1. OBLIGAZIUN D'IR A SCOLA, LIEU DA SCOLA E FREQUENTAZIUN GRATUITA

Art. 5

Dretg da frequentar la scola, obligaziun d'ir a scola

¹ Tut ils uffants che han dimora permanenta en il chantun han il dretg da frequentar la scola populara publica.

² La frequentaziun da la scola è obligatorica.

³ L'obligaziun d'ir a scola po er vegnir ademplida en scolas privatas u tras ina instrucziun privata tenor ils artitgels 17 ss.

Art. 6

Lieu da scola

¹ Mintga uffant frequenta la scola da quella vischnanca, en la quala el ha – cun il consentiment da las persunas cun la pussanza dals geniturs – dimora permanenta.

² Sin dumonda da las persunas cun la pussanza dals geniturs po – en cas motivads – in uffant vegnir admess a la scola d'ina altra instituziun ch'è responsabla per la scola. Ses cussegl da scola decida davart l'admissiun sco er davart in'eventuala taxa da scola sunter avair tadlà l'instituziun ch'è

responsabla per la scola tenor l'alineia 1. La taxa da scola vegn per regla pajada da l'instituziun ch'è responsabla per la scola tenor l'alineia 1. Las persunas cun la pussanza dals geniturs han da pajar la taxa da scola, sche la scola da l'autra instituziun ch'è responsabla per la scola vegn frequentada per motivs che sa chattan surtut en l'interess persunal dad ellas sezzas u da l'uffant.

Art. 7

¹ Uffants che vegnan ad avair cumplenì il 7avel onn da vegliadetgna fin ils 31 da december entran en il stgalim primar cun il cumenzament da l'onn da scola.

Entrada en scola e suspensiun da l'obligaziun d'ir a scola

² Il cumenzament da la scola primara po vegnir suspendì per 1 onn. L'ordinaziun regla la procedura.

Art. 8

¹ L'obligaziun d'ir a scola cumpiglia 9 onns. Scolaras e scolars che absolvan pli svelt l'instrucziun conform al plan d'instrucziun da la scola populara vegnan relaschads pli baud da l'obligaziun d'ir a scola.

Durada da l'obligaziun d'ir a scola

² Cun frequentar l'instrucziun durant 9 onns u cun absolver la scola populara finescha il dretg da frequentar la scola populara.

³ Sin dumonda po il cussegl da scola permetter a scolaras ed a scolars che n'han betg anc terminà la scola populara, da frequentar vinavant la scola populara. La dumonda dastga vegnir refusada mo en cas motivads.

Art. 9

Sin dumonda da las persunas cun la pussanza dals geniturs po il cussegl da scola concluder per motivs impurtants ina relaschada da l'obligaziun d'ir a scola avant che l'instrucziun conform al plan d'instrucziun da la scola populara saja terminada, e quai il pli baud suenter 8 onns da scola, sch'igl è garantida in'autra occupaziun en scola u in'occupaziun ordaifer la scola.

Relaschada anticipada

Art. 10

¹ L'instrucziun en la scola populara publica è gratuita en il lieu da scola.

Gratuitadad

² L'instituziun ch'è responsabla per la scola metta a disposiziun sin ses custs ils locals ed ils indrizs ch'èn necessaris per realisar l'instrucziun conform als plans d'instrucziun sco er ils meds d'instrucziun generals ed ils meds d'instrucziun ch'èn specifics per mintga tip da scola. Ella prenda las ulteriuras mesiras ch'èn necessarias per il manaschi.

³ Sche las relaziuns pretendan quai, èn las instituziuns ch'èn responsablas per la scola obligadas d'organisar e da finanziair il transport da las scolaras e dals scolars.

Contribuziuns e taxas da las persunas cun la pussanza dals geniturs	<p>Art. 11</p> <p>Da las scolaras e dals scolars respectivamain da las persunas cun la pussanza dals geniturs pon vegnir incassadas contribuziuns adequatas, en spezial per:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) purschidas d'assistenza da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola tenor l'artitgel 25 alinea 2 e tenor l'artitgel 74; b) meds d'instrucziun e meds d'emprender; c) occurrenzas da scola spezialas; d) purschidas da scolaziun spezialas en il sectur dals roms d'elecziun; e) custs da material extraordinaris; f) viadis da scola, excursiuns sco er champs da classa.
Stgalims da la scola populara	<p>2. STGALIMS DA SCOLA</p> <p>Art. 12</p> <p>¹ La scola populara consista dal stgalim primar e dal stgalim secundar I.</p> <p>² Il temp per absolver ils stgalims da scola dependa en il cas singul dal svilup individual da la scolara u dal scolar.</p>
Stgalim primar	<p>Art. 13</p> <p>¹ Il stgalim primar dura 6 onns.</p> <p>² Il stgalim primar intermediëscha ils elements fundamentals da la furmaziun. El stgaffescha las premissas per pudair frequentar las scolas che suondan.</p>
Stgalim secundar I	<p>Art. 14</p> <p>¹ Il stgalim secundar I dura 3 onns.</p> <p>² Il stgalim secundar I è dividì en la scola reala ed en la scola secundara.</p> <p>³ La scola reala approfundescha ed amplifitgescha la scolaziun fundamentala ch'è vegnida intermediada dals stgalims precedents. Ella prepara per ina scolaziun cun in emprendissadi.</p> <p>⁴ La scola secundara approfundescha ed amplifitgescha la scolaziun fundamentala ch'è vegnida intermediada dals stgalims precedents. Ella prepara per la furmaziun professiunala sco er per scolas da cuntinuaziun.</p> <p>⁵ Sin il stgalim secundar I pon vegnir furmadas classas da nivel.</p> <p>⁶ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.</p>
Scolas secundaras da vallada	<p>Art. 15</p> <p>¹ Sco preparaziun per la scola media po la regenza renconuscher en las valladas talianas scolas secundaras sco scolas secundaras da vallada.</p> <p>² Scolas secundaras da vallada pon vegnir extendidas sin quatter classas.</p> <p>³ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.</p>

3. PURSCHIDAS CUMPLEMENTARAS

Art. 16

¹ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola populara mettan a disposiziun purschidas supplementaras per scolaras e per scolars da lingua estra. Questas purschidas megliereschan en spezial las enconuschientschas en la lingua d'instrucziun sco er l'integraziun da las scolaras e dals scolars da lingua estra e promovon la collavuraziun tranter la scola e las persunas cun la pussanza dals geniturs.

Purschidas
supplementaras

² La regenza fixescha las prestaziuns che ston vegnir furnidas da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola. Durant l'admissiun provisoria d'uffants sco er per uffants da requirentas e da requirents d'asil po ella far prescripziuns davart la scolaziun che divergeschan da las disposiziuns da la lescha da scola davart l'organisaziun da l'instrucziun, davart ils tips da scola e davart las persunas d'instrucziun.

4. SCOLAS PRIVATAS ED INSTRUCZIUN PRIVATA

Art. 17

¹ Scolas privatas, en las qualas i po vegnir ademplida l'obligaziun d'ir a scola, dovranno ina permissiun da la regenza. Quella vegn dada, sche la furmaziun che vegn purschida là è equivalenta a la furmaziun en la scola populara publica.

Scolas privatas,
obligaziun da
dumandar ina
permissiun

² Il manaschi da scolas privatas po vegnir collià cun cundiziuns.

Art. 18

¹ La regenza po permetter scolas privatas internaziunalas che adempleschan mo per part il plan d'instrucziun, sch'i vegn instrui là surtut en ina lingua estra.

Scolas privatas
internaziunalas

² Il departament fixescha las premissas per recepir scolaras e scolars.

Art. 19

Scolaras e scolars che frequentan ina scola privata u che vegnan instruids en moda privata n'han nagin dretg da survegnir las prestaziuns che vegnan messas a disposiziun da la scola populara publica.

Ulterius
prestaziuns

Art. 20

¹ Sco instrucziun privata vala l'instrucziun individuala e l'instrucziun en ina gruppa da fin quatter scolaras e scolars.

Instrucziun
privata

² L'instrucziun privata dovra ina permissiun dal departament. Quella vegn dada, sche la furnaziun che vegn porschida là è equivalenta a la furnaziun en la scola populara publica.

³ L'instrucziun privata po vegnir colliada cun cundiziuns.

Art. 21

Mesiras

¹ Sche l'instrucziun privata na correspunda betg a las pretensiuns legalas, a las pretensiuns dal plan d'instrucziun u a las cundiziuns, po il departament disponer che scolaras e che scolaras ch'èn vegnids instruids en moda privata midian en la scola publica.

² La regenza po disponer che scolaras privatas che surpassan las disposiziuns legalas u las cundiziuns vegnian serradas.

IV. Organisaaziun da la scola

1. GESTIUN ED ORGANISAZIUN

Art. 22

Princip

¹ Il departament fixescha las cundiziuns generalas per il svilup da la qualidad da scola sco er per la gestiun e per l'organisaaziun da la scola.

² Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola mainan las scolaras popularas en il sectur pedagogic, organisatoric e finanziaal e relaschan in urden da scola. L'urden da scola sto vegnir approvà dal departament.

³ Per ademplir las incumbensas operativas pon las instituziuns ch'èn responsablas per la scola installar – sulettas u ensemen cun autras instituziuns ch'èn responsablas per la scola – direcziuns da scola. La regenza fixescha las premissas minimalas areguard l'engaschament, areguard la scolaziun ed areguard las obligaziuns da las directuras e dals directurs da scola.

⁴ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola èn obligadas da registrar datas statisticas tenor las directivas dal departament.

⁵ La regenza relascha prescripziuns pli detagliadas davart la construcziun da stabiliments da scola e da sport da scola.

2. MANASCHI DA SCOLA

Art. 23

Classas

¹ Las scolaras ed ils scolaras vegnan attribuids ad ina classa.

² Per mintga classa è responsabla ina persuna d'instrucziun.

³ L'ordinaziun definescha la grondezza minimala e maximala da classas respectivamain da partiziuns che cumpiglian pliras classas e fixescha las premissas per permissiuns excepziunalas.

Art. 24

¹ L'onn da scola cumenza l'emprim glindesdi suenter ils 15 d'avust.

Cumenzament da
l'onn da scola,
temp da scola

² L'instrucziun ha lieu da glindesdi fin venderdi. Occurrenzas da scola spezialas po l'instituziun ch'è responsabla per la scola metter sin las sondas.

³ Il temp da scola per onn importa 40 emnas da scola.

⁴ Il departament fixescha las vacanzas d'atun, da Nadal e da sport. Las ulteriuras vacanzas fixescha il cussegl da scola. En cas motivads po il departament permetter excepziuns.

Art. 25

¹ L'urari garantiscecha ina instrucziun nuninterotta en spezial per il stgalim primar u in'otra tgira gratuita durant almain 4 uras consecutivas l'avantmezdi (uras da bloc). Questas uras da bloc cumenzan e van a fin adina il medem temp.

Uras da bloc e
structuras dal di

² En cas da basegn porschan las instituziuns ch'èn responsablas per la scola structuras dal di supplementaras.

³ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.

Art. 26

¹ Per motivs impurtants pon scolaras e scolaras vegnir dispensads transitoricamain da l'instrucziun, e quai dal tutfatg u parzialmain.

Absenzas e
dispensaziun

² L'ordinaziun regla ils detagls davart las absenzas e davart la dispensaziun da l'instrucziun u da singuls roms.

Art. 27

Durant l'onn da scola organisescha l'instituziun ch'è responsabla per la scola almain 1 di da visita public che duai dar invista da la lavur en scola, e quai surtot a las persunas cun la pussanza dals geniturs.

Dis da visita

3. CUNTEGNS DIDACTICS

Art. 28

¹ La regenza definescha ils roms obligatorics ed ils roms d'elecziun e relascha il plan d'instrucziun. Quel regla liantamain las finamiras dals stgalims ed ils cuntegns fundamentals da l'instrucziun. Per singuls roms po el fixar finamiras annualas liantas.

Plan d'instrucziun

² Il plan d'instrucziun cumpiglia las tavlas da lecziuns che determineschan il dumber da las unitads d'instrucziun e las premissas per las reparter sin ils roms.

³ El designescha ils roms obligatorics ed ils roms d'elecziun. Per roms d'elecziun po il plan d'instrucziun fixar in'obligaziun da purschida.

Art. 29

Lingua da scola

¹ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola fixeschan la lingua da scola che vegn duvrada en l'instrucziun en il rom da la constituziun chantunala e da la lescha da linguas dal chantun Grischun.

² En las scolas tudestgas e talianas è la lingua che vegn duvrada en l'instrucziun da princip la lingua da standard respectiva.

Art. 30

Instrucziun da linguas estras
a) stgalim primar

¹ Sin il stgalim primar ston vegnir purschidas sco linguas estras almain ina lingua chantunala sco er l'englais, e quai sco roms obligatorics.

² L'emprima lingua estra en scolas primaras rumantschas e talianas è il tudestg. L'emprima lingua estra en scolas primaras tudestgas è il talian.

³ L'instrucziun da l'emprima lingua estra cumenza en il 3. stgalim primar, l'instrucziun da l'englais cumenza en il 5. stgalim primar.

⁴ En scolas primaras tudestgas po l'instituziun ch'è responsabla per la scola decider:

a) ch'i vegnia instrui rumantsch empè da talian;

b) ch'i vegnian purschids rumantsch e talian sco roms d'elecziun obligatorics.

⁵ Ultra da quai po l'instituziun ch'è responsabla per la scola decider che l'instrucziun dal rumantsch cumenza en quests cas gia en la 1. classa dal stgalim primar.

Art. 31

b) stgalim secundar I

¹ Sin il stgalim secundar I èn – ultra da la lingua d'instrucziun – in'ulteriura lingua chantunala sco lingua estra e l'englais ils roms obligatorics.

² Per quellas linguas naziunalas che na vegnan betg instruidas sco roms obligatorics ston vegnir messas a disposiziun purschidas adattadas.

Art. 32

Scolas e classas che vegnan manadas en moda bilingua

¹ Per promover las linguas chantunalas rumantsch e talian po la regenza – sa basond sin ina dumonda e sin in concept correspondent da l'instituziun ch'è responsabla per la scola – permetter che duas linguas chantunalas vegnian duvradas il medem mument sco linguas da scola a partir da la 1. classa primara.

² Scolas popularas che dovran – tenor l'alineia 1 – duas linguas da scola a partir da la 1. classa primara, adempleschan las disposiziuns davart l'instrucziun en la 1. lingua estra tenor l'artitgel 30.

³ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.

Art. 33

¹ Las baselgias chantunalas da dretg public reconuschidas dattan sin agens custs religiun a las scolaras ed als scolars da lur cretta en la scola populara publica. Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola las mettan a disposiziun gratuitamain las localitads da scola per quest intent.

Instrucziun da religiun

² L'instrucziun da religiun è in rom d'instrucziun obligatoric da la scola. Resalvada resta ina decleraziun da renunzia en scrit tras las persunas cun la pussanza dals geniturs, e quai sa referind a la libertad da cretta e da conscienza.

Art. 34

¹ Il chantun po edir agens meds d'instrucziun.

Meds d'instrucziun

² Il departament designescha ils meds d'instrucziun ch'èn obligatorics u ch'èn raccomandads.

Art. 35

Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola fundeschan atgnas mediotecas per scolaras e per scolars u guardan che quellas e che quels possian retrair cudeschs adattads ed autras medias adattadas da las mediotecas.

Mediotecas

4. PROMOZIUN E MIDADA

Art. 36

¹ Las scolaras ed ils scolars vegnan giuditgads regularmain. Resguardads vegnan en spezial la prestaziun, il svilup d'emprender sco er il cumportament da lavurar ed il cumportament social.

Giudicament

² La fin da mintga semester vegn fatg il giudicament cun in attestat da notas che po vegnir cumpletta d'in rapport individual davart l'emprender.

³ L'ordinaziun regla la furma dal giudicament.

Art. 37

¹ Davart la promoziun (avanzament en la proxima classa) decida la persuna d'instrucziun cumpetenta a la fin da l'onn da scola sin basa da l'adempliment da las finamiras d'instrucziun d'ina classa sco er sin basa dal cumportament d'emprender e da lavurar e dal cumportament social da la scolara u dal scolar.

Promoziun e midada

² Sch'igl è inditgà sin basa da la prestaziun e sin basa dal stadi da svilup d'ina scolara u d'in scolar, po il cussegl da scola permetter – sin dumonda da las persunas cun la pussanza dals geniturs – ad ina scolara u ad in scolar da sursigliar ina classa. Las persunas cun la pussanza dals geniturs u il cussegl da scola pon dumandar ordavant che l'uffizi fetschia in'examinaziun en chaussa.

³ La midada da la scola primara al stgalim superiur da la scola populara vegn fatga senza examen. Per assegnar las scolaras ed ils scolars tenor lur qualificaziuns a la scola reala u a la scola secundara è responsabla la persona d'instrucziun da classa da la 6. classa primara.

⁴ L'ordinaziun regla ils detagls davart la procedura da promoziun e da midada, davart l'assegnaziun a la scola reala u a la scola secundara sco er davart il sursigliar ina classa.

5. MESIRAS DA LA PEDAGOGIA SPEZIALA

Art. 38

En general

¹ Scolaras e scolars che han in basegn da furmaziun spezial han il dretg da survegnir sustegn e scolaziun cun mesiras da la pedagogia speziala.

² Las disposiziuns per scolaras e per scolars che han in basegn da furmaziun spezial valan conform al senn er per uffants da la vegliadetgna prescolara.

Art. 39

Basegn da furmaziun spezial

In basegn da furmaziun spezial è avant maun:

- a) tar scolaras e tar scolars che na pon cumprovadain betg suandar, betg pli suandar u che pon suandar mo per part il plan d'instrucziun da la scola regulara senza in sustegn supplementar;
- b) tar scolaras e tar scolars che han cumprovadain grondas difficultads cun la cumpetenzza sociala sco er cun la capacitad d'emprender e da prestaziun;
- c) tar scolaras e tar scolars ch'èn smanatschads d'in impediment;
- d) tar scolaras e tar scolars che han talents extraordinaris.

Art. 40

Princip da l'integraziun

Per regla vegnan scolaras e scolars che han in basegn da furmaziun spezial instruids en la scola regulara.

Art. 41

Durada

Il dretg da survegnir mesiras da la pedagogia speziala exista dapi la naschientscha fin a la terminaziun da la scola populara, dentant il pli ditg fin a la cumplenida dal 20avel onn da vegliadetgna.

Art. 42

¹ La porschida da basa da la pedagogia speziala cumpiglia en spezial: Porschida da basa

- a) cussegliaziun e sustegn, educaziun prescolara pedagogic-curativa, logopedia e psicomotorica;
- b) mesiras da la pedagogia speziala en la scola regulara u en ina instituziun da la scolaziun speziala;
- c) tgira en structuradas dal di u collocaziun staziunara en ina instituziun da la pedagogia speziala.

² La porschida da basa cumpiglia er ils transports necessaris da las scolaras e dals scolaras che n'èn betg en cas da dumagnar sezs la via tranter lur domicil, la scola e/u il lieu da terapia pervia da lur impediment.

Art. 43

Las mesiras rinforzadas cumpiglian las suandantas caracteristicas: Mesiras rinforzadas

- a) lunga durada;
- b) gronda intensitad;
- c) aut grad da spezialisaziun da las personas spezialisadas;
- d) consequenzas decisivas per il mintgadi, per ils conturns socials u per il curs da la vita da la scolara u dal scolar.

Art. 44

¹ Las mesiras rinforzadas vegnan garantidas respectivamain organisadas, responsadas e finanziadas dal chantun. Garanzia; porschidas dal chantun e porschidas da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola

² Las ulteriuras mesiras da la pedagogia speziala vegnan garantidas da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola.

Art. 45

¹ Porschidras e porschiders da prestaziuns che pon realisar mesiras da la pedagogia speziala tenor questa lescha èn en spezial: Porschidras e porschiders da mesiras da la pedagogia speziala

- a) las instituziuns da la scolaziun speziala;
- b) las personas d'instrucziun che han in diplom en pedagogia speziala;
- c) las terapeutas ed ils terapeuts dal sector da la pedagogia speziala;
- d) autras personas spezialisadas qualifitgadas;
- e) ils posts spezialisads per cussegliaziun, per diagnostica, per terapia e per evaluaziun tenor l'artitgel 83.

² Las personas che realiseschan mesiras da la pedagogia speziala en il senn da questa lescha ston avair in diplom reconuschè respectivamain ina reconuschientscha da l'uffizi.

³ Instituziuns da la scolaziun speziala ston avair ina reconuschientscha dal departament.

⁴ Ils detagls da las premissas per l'admissiun vegnan reglads en l'ordinaziun.

Art. 46

Instituziuns da la scolaziun speziala

¹ Las instituziuns da la scolaziun speziala realiseschan mesiras da la pedagogia speziala en il rom da la purschida da basa e furneschan prestaziuns en ils secturs da l'instrucziun, da l'accompagnament, da l'integraziun e da la cussegliaziun da l'integraziun.

² Cun las instituziuns da la scolaziun speziala fa il chantun convegnas da prestaziun.

Art. 47

Procedura per ordinar mesiras da la pedagogia speziala
a) en general

¹ Sch'i vegn constatà ch'ina scolara u ch'in scolar haja in basegn da furnaziun spezial, ston vegnir ordinadas mesiras da la pedagogia speziala.

² Las autoritads ch'èn cumpetentas per ordinar las mesiras da la pedagogia speziala fixeschan las purschidas ed ils purschiders da mesiras da la pedagogia speziala.

³ La decisiun concernent las mesiras da la pedagogia speziala sto vegnir prendida cun tegnair quint dal bainstar e da las pussaivladads da sa sviluppar da la scolara u dal scolar che ha in basegn da furnaziun spezial, resguardond ils conturns da la scola e l'organisaziun da la scola.

⁴ Las persunas cun la pussanza dals geniturs ston vegnir integradas en il process davart las mesiras da la pedagogia speziala.

⁵ L'opportunitad da las mesiras ordinadas sto vegnir examinada periodicamain. Las mesiras ordinadas ston eventualmain vegnir mantegnidas, midadas u terminadas.

Art. 48

b) purschidas da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola

¹ Il cussegl da scola decida davart las mesiras da la pedagogia speziala en il sector da la purschida da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola, e quai en enclegientscha cun las persunas cun la pussanza dals geniturs e cun las persunas d'instrucziun pertutgadas.

² Per regla vegn consultada ina persuna spezialisada da la pedagogia speziala.

³ In scleriment psicologic da scola sto vegnir fatg:

- a) sch'i na po betg vegnir cuntanschì in consentiment. Quest scleriment psicologic da scola po vegnir ordinà dal cussegl da scola er cunter la veglia da las persunas cun la pussanza dals geniturs;
- b) sch'igl è necessari d'adattar las finamiras d'instrucziun tenor l'artitgel 50.

⁴ Sch'i na vegn betg cuntanschì in consentiment tranter las persunas pertutgadas suenter ch'il scleriment psicologic da scola è vegnì fatg, decida il cussegl da scola.

Art. 49

¹ Las persunas cun la pussanza dals geniturs, las persunas d'instrucziun, il cussegl da scola, la media u il medi da scola sco er las autoritads tutelaras u ils servetschs socials pon pretender tar l'uffizi ch'i vegnia fatg in scleriment psicologic da scola concernent las mesiras rinforzadas.

c) mesiras
rforzadas

² L'uffizi po er ordinar sez ch'in scleriment vegnia fatg.

³ La realisaziun dal scleriment dovra il consentiment da las persunas cun la pussanza dals geniturs da la scolara u dal scolar.

⁴ En cas da basegn fixescha l'uffizi las mesiras rinforzadas da la pedagogia speziala suenter avair tadlà las persunas cun la pussanza dals geniturs, las persunas d'instrucziun, la scolara u il scolar ed il cussegl da scola.

Art. 50

¹ Scolas e scolars che han in basegn da furmaziun spezial pon vegnir instruids tenor in plan d'instrucziun che vegn adattà a lur abilitads e che cuntegna finamiras d'instrucziun correspundentas. Quest plan d'instrucziun resguarda ils basegns individuals e las abilitads individualas da la scolara u dal scolar che ha in basegn da furmaziun spezial.

Giudicament e
promozium

² Davart la promozium da scolas e da scolars che han in basegn da furmaziun spezial decida la persuna d'instrucziun responsabla en enclegientscha cun las persunas spezializadas da la pedagogia speziala.

6. PROMOZIUN DA LA SANADAD ED ASSICURANZA

Art. 51

¹ Il servetsch medicinal ed il servetsch dentistic da scola vegnan realisads en tut las scolas ch'èn suttamessas a questa lescha tenor las prescripziuns da la confederaziun e dal chantun. Visitas da controlla èn obligatorias.

Servetsch
medicinal e
servetsch
dentistic da scola

² L'instituziun ch'è responsabla per la scola elegia la media u il medi da scola e la dentista u il dentist da scola.

³ La realisaziun da mesiras, las obligaziuns, la surveglianza e l'indemnisaziun da las medias e dals medis da scola sco er da las dentistas e dals dentists da scola vegnan regladas da la regenza en in'ordinaziun speziala.

Art. 52

¹ L'instituziun ch'è responsabla per la scola fa sin agens custs las suandantas assicuranzas:

Assicuranzas

- a) assicuranza per las scolas e per ils scolars cunter accidents en scola, durant occurrenzas da scola e sin via da scola;
- b) assicuranza da responsabladad per persunas d'instrucziun sco er per scolas e per scolars en il manaschi da scola.

² L'ordinaziun fixescha las prestaziuns minimalas da l'assicuranza.

V. Las scolaras ed ils scolars

Art. 53

Dretgs

Las scolaras ed ils scolars han in dretg:

- a) d'ina furmaziun che vegn intermediada sin basa dal stadi d'enconuschientscha actual e sin basa dal plan d'instrucziun;
- b) che lur personalitad vegnia respectada e rinforzada;
- c) da vegnir infurmads da las persunas d'instrucziun e da las instanzas da scola sco er dals posts spezialisads davart datas e davart dumondas che pertutgan ellas ed els.

Art. 54

Obligaziuns

¹ Las scolaras ed ils scolars adempleschan lur obligaziuns e sa participeschan en moda activa e cooperativa vi dal manaschi da scola.

² Las scolaras ed ils scolars ston en spezial:

- a) frequentar l'instrucziun e las occurrenzas da scola;
- b) purtar – confirm a lur vegliadetgna – la responsabladad per l'agen process d'emprender e la conresponsabladad per quel da la classa;
- c) observar l'urden da scola.

Art. 55

Mesiras disciplinaras

¹ Cunter scolaras e cunter scolars, da las qualas e dals quals il cumportament chaschuna reclamaziuns, po la persuna d'instrucziun u il cussegl da scola ordinar mesiras disciplinaras ch'èn raschunaivlas or dal puntg da vista educativ.

² Scolas e scolars che engrevgeschan grevamain l'instrucziun u il manaschi da scola – malgrà l'admoniziun e malgrà l'orientaziun da las persunas cun la pussanza dals geniturs – pon vegnir exclus da l'instrucziun cun ina decisiun dal cussegl da scola sin basa d'in rapport en scrit da la persuna d'instrucziun sco er sin basa d'in rapport da l'uffizi e cun in'annunzia a l'autorità tutelara.

VI. Las persunas d'instrucziun

1. ENGASCHAMENT ED OBLIGAZIUNS

Art. 56

Relaziun d'engaschament

¹ Sco persunas d'instrucziun tenor las disposiziuns qua sutvart valan las persunas d'instrucziun che instrueschan a la scola populara. Las disposiziuns per las persunas d'instrucziun èn applitgabladas conform al

senn per lur substituziuns sco er per persunas d'instrucziun en il sectur da las mesiras da la pedagogia speziala.

² Las persunas d'instrucziun vegnan engaschadas da l'instituziun ch'è responsabla per la scola cun in contract da dretg public.

³ Uschenavant che questa lescha e che las disposiziuns executivas na cuntengnan naginas prescripziuns, reglan las instituziuns ch'èn responsablas per la scola sezzas las cundiziuns d'engaschament. Subsidiarmain vegnan applitgadas las disposiziuns da dretg dal personal dal chantun conform al senn.

Art. 57

¹ Las persunas d'instrucziun ston avair in diplom reconuschì che correspunda al stgalim u ina permissiun da dar scola ch'è vegnida concedida da l'uffizi. Admissiun a l'instrucziun

² L'ordinaziun regla la privaziun da la permissiun da dar scola e l'admissiun da persunas d'instrucziun che n'han betg in diplom che correspunda al stgalim.

Art. 58

¹ Las persunas d'instrucziun èn obligadas d'instruir las scolaras ed ils scolaras conform a las finamiras ed a las prescripziuns da questa lescha. Obligaziuns ed incumbensa professiunala

² Las incumbensas principalas da las persunas d'instrucziun èn:

- a) planisar, preparar, organisar, manar tras ed evaluar l'instrucziun;
- b) garantir la collavuraziun interdisciplinara cun autras persunas d'instrucziun sco er cun autras persunas spezialisadas;
- c) sa participar a la concepziun, a l'organisaziun ed a l'ulteriur svilup da la scola;
- d) prestar lavur da team e lavur da geniturs;
- e) frequentar furmaziuns supplementaras;
- f) frequentar curs da la furmaziun supplementara ch'èn declerads obligatorics, en spezial er tar l'introducziun da novs roms d'instrucziun;
- g) cooperar ad occurrenzas da scola.

³ Ultra dal pensum obligatoric ordinari pon las persunas d'instrucziun – cunter ina indemnizaziun speziala – vegnir obligadas spezialmain:

- a) da surpigliar incumbensas supplementaras che l'incumbensa d'educaziun e da furmaziun sco er ch'il manaschi da scola pretendan;
- b) da dar fin a maximalmain 2 lecziuns supplementaras per emna;
- c) d'ademplir funcziuns spezialas da scola ed incumbensas spezialas en scolas cun ina direcziun.

⁴ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.

	Art. 59
Concepziun da l'instrucziun	En il rom dal plan d'instrucziun, da las directivas da l'uffizi, da las prescripziuns da l'instituziun ch'è responsabla per la scola e dals meds d'instrucziun obligatorics ha la persuna d'instrucziun il dretg da concepì libramain sia instrucziun.
	Art. 60
Substituziun	Per persunas d'instrucziun che interrumpen l'instrucziun per pli ditg che 1 emna ha l'instituziun ch'è responsabla per la scola d'engaschar ina substituziun professiunala adattada.
	Art. 61
Pensum cumplain	¹ In pensum cumplain d'ina persuna d'instrucziun cumpiglia 1140 lecziuns d'instrucziun. ² Las lecziuns duran 50 minutas. En cas motivads po l'instituziun ch'è responsabla per la scola divergiar da quai. ³ Ils detagls da las cundiziuns davart la facilitaziun da vegliadetgna vegnan reglads en l'ordinaziun.

2. SALARISAZIUN

	Art. 62
Salarisaziun da las persunas d'instrucziun	¹ La salarisaziun da las persunas d'instrucziun vegn fixada da l'instituziun ch'è responsabla per la scola en il rom da la lescha e da las disposiziuns executivas. ² La salarisaziun annuala da las persunas d'instrucziun da la scola populara publica consista dal salari fundamental e dal 13avel salari mensil. ³ Cun la salarisaziun èn indemnizadas tut las obligaziuns tenor l'artitgel 58.

	Art. 63
Salarisaziun annuala minimala	¹ Per las persunas d'instrucziun valan las suandantas tariffas minimalas da salarisaziun (incl. 13avel salari mensil): a) per il stgalim primar: persunas d'instrucziun da la scola primara 66 430.– francs; persunas d'instrucziun spezializadas 66 430.– francs; persunas d'instrucziun che han in diplom en pedagogia speziala 74 919.– francs; b) per il stgalim secundar I: persunas d'instrucziun da la scola reala e 79 326.– francs;

secundara

persunas d'instrucziun spezializadas cun dapli ch'in rom respectivamain cun dapli ch'in sector spezial 79 326.– francs;

persunas d'instrucziun spezializadas cun in rom respectivamain cun in sector spezial 72 878.– francs;

persunas d'instrucziun che han in diplom en pedagogia speziala 79 326.– francs.

² Ils tariffas minimalas da salarisaziun correspundan a l'onn da basa 2008. La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia tenor las disposiziuns da la lescha davart la relaziun da lavur da las collavuraturas e dals collavurats dal chantun Grischun.

³ L'ordinaziun regla la salarisaziun minimala da persunas d'instrucziun che n'han betg in diplom tenor l'artitgel 57.

Art. 64

L'instituziun ch'è responsabla per la scola conceda a persunas d'instrucziun che han instrui durant almain 10 onns e cun in pensum d'almain 20 lecziuns per emna in congedi pajà d'almain 3 mais per far ina furmaziun supplementara.

Congedi da furmaziun supplementara, perfecziunament intensiv

VII. Las persunas cun la pussanza dals geniturs

Art. 65

¹ En il rom da questa lescha valan quellas persunas sco persunas cun la pussanza dals geniturs, las qualas han il dretg da tgira per l'uffant correspondent.

Persunas cun la pussanza dals geniturs, collavuraziun ed infurmaziun

² Las persunas cun la pussanza dals geniturs vegnan infurmadas regularmain davart il cumportament e davart las prestaziuns da lur uffants. Ellas infurmeschan da lur vart la persuna d'instrucziun davart il cumportament da lur uffants e davart eveniments en lur conturns, uschenavant che quai ha ina impurtanza per la scola.

Art. 66

¹ Las persunas cun la pussanza dals geniturs han l'emprima responsabladad per l'educaziun sco er per la frequentaziun regulara da l'instrucziun, per l'ademplement da l'obligaziun d'ir a scola e per las incumbensas ch'èn colliadas cun quai.

Obligaziuns da las persunas cun la pussanza dals geniturs

² Las persunas cun la pussanza dals geniturs tgeran ina relaziun cooperativa cun las persunas d'instrucziun e cun las autoritads da scola. Ellas pon vegnir obligadas da cooperar tar conclus impurtants che

pertugan lur uffant en moda individuala e da sa participar a discurs preparativs.

VIII. Finanziaziun da las scolas

1. PRINCIP

Art. 67

Surpigliada dals custs tras las instituziuns ch'èn responsablas per la scola

Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola surpiglian ils custs per la scola populara publica, uschenavant che la lescha na prevesa betg in'otra surpigliadra u in auter surpigliader dals custs.

Art. 68

Surpigliada dals custs tar scolas privatas e tar ina instrucziun privata

Il chantun e las instituziuns ch'èn responsablas per la scola n'èn betg obligads da surpigliar ils custs da l'instrucziun privata e da scolas privatas.

² Las contribuziuns tenor ils artitgels 69 ss. vegnan pajadas mo a scolas publicas.

2. CONTRIBUZIUNS DAL CHANTUN E DA LAS INSTITUZIUNS CH'ÈN RESPONSABLAS PER LA SCOLA

Art. 69

Contribuziuns per direcziuns da scola

¹ A las instituziuns ch'èn responsablas per la scola paja il chantun contribuziuns pauschalisadas als custs per las direcziuns da scola sin basa d'in pensum cumplain cun 25 partiziuns manadas che han ina media da 18 scolaras e scolaras. Er partiziuns da scolina valan sco partiziuns che han in dretg da survegnir subvenziuns. La contribuziun ch'il chantun paja per in pensum cumplain importa 117 300 francs. Ella è colliada cun l'ademplant da premissas minimalas tenor l'artitgel 22 alinea 3.

² Il chantun po promover la scolaziun e la furmaziun supplementara da directuras e da directurs da scola, e quai en spezial cun organisar curs e cun pagar contribuziuns unicas fin a maximalmain 5 000 francs per directura u per directur da scola.

³ Ils imports correspundan a l'onn da basa 2008. La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia tenor las disposiziuns da la lescha davart la relaziun da lavur da las collavuraturas e dals collavurats dal chantun Grischun.

Art. 70

¹ Il chantun surpiglia las expensas reconuschidas per las purschidas supplementaras per scolaras e per scolars da lingua estra tenor l'artitgel 16.

² Ils detagls vegnan reglads da la regenza.

Contribuziuns per purschidas supplementaras per uffants da lingua estra

Art. 71

² A l'instituziun ch'è responsabla per la scola paja il chantun contribuziuns pauschalisadas per la scolaziun d'uffants che sa chattan en in center transitoric per requirentas e per requirents d'asil e per persunas ch'èn recepidas transitoricamain. Questa contribuziun vegn er pajada per ils custs da scolaziun d'uffants da viagiantas e da viagiants. La contribuziun importa per uffant e per onn da scola:

Contribuziuns per requirentas e per requirents d'asil, per persunas ch'èn recepidas transitoricamain e per viagiantas e per viagiants

- a) sin il stgalim primar 13 600 francs;
- b) sin il stgalim secundar I 17 900 francs;
- c) ad uffants che basegnan mesiras da la pedagogia speziala tenor l'artitgel 44 alinea 2 17 900 francs.

² Ils imports correspundan a l'onn da basa 2008. La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia tenor las disposiziuns da la lescha davart la relaziun da lavur da las collavuraturas e dals collavuraturs dal chantun Grischun.

Art. 72

¹ Projects da svilup da scola surordinads ed incumbensas interdisciplinaras surordinadas, en spezial l'introducziun d'in nov rom d'instrucziun, d'ina ulteriura lingua estra u da novas furmas d'organisaziun, vegnan finanziads dal chantun.

Projects da svilup da scola, incumbensas interdisciplinaras ed experiments da scola

² A las instituziuns ch'èn responsablas per la scola po la regenza pajar contribuziuns per experiments da scola tenor l'artitgel 81 alinea 2.

Art. 73

¹ Per la furmaziun supplementara obligatorica tenor l'artitgel 58 alinea 2 litera f surpiglia il chantun:

- 1. ils custs dals curs;
- 2. ils custs da la documentaziun dals curs;
- 3. ils custs da la substituziun.

Contribuziuns per la furmaziun supplementara obligatorica da las persunas d'instrucziun

² Ils curs da furmaziun supplementara ch'èn obligatorics pertutgan per regla per almain la mesadad il temp ordaifer l'instrucziun. La durada da la substituziun vegn fixada dal departament.

³ La basa da las contribuziuns a las substituziuns èn 143% da la salarisaziun minimala d'ina persuna d'instrucziun da la categoria correspondent tenor l'artitgel 63.

⁴ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola surpiglian ils suandants custs:

1. l'indemnisaziun da la persuna d'instrucziun;
2. ils custs da viadi sco er ils custs da l'alloschi e da l'alimentaziun ordaifer, e quai tenor ina tariffa minimala che vegn fixada dal departament.

⁵ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.

Art. 74

Repartiziun dals
custs per structu-
ras dal di

¹ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola surpiglian ils custs per las structuradas dal di tenor l'artitgel 25 alinea 2.

² Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola pon metter a quint fin a 50% dals custs per las structuradas dal di a las persunas cun la pussanza dals geniturs che profitan da questas structuradas. Ils custs dal gentar pon vegnir mess a quint cumplainamain.

³ La regenza relascha las directivas per garantir la qualitat da las purschidas.

Art. 75

Contribuziuns a
scolas secundaras
da vallada

¹ Il chantun paja contribuziuns a las instituziuns ch'èn responsablas per las scolas secundaras da vallada.

- a) Sche l'instrucziun vegn dada tenor il plan d'instrucziun per il stgalim secundar I cun purschidas supplementaras, paja il chantun ina contribuziun pauschala da 2 900 francs per mintga lecziun ch'è imputabla e che vegn dada supplementarmain. Sin dumonda dal cussegl da scola fixescha il departament las lecziuns imputablas avant il cumenzament da l'onn da scola.
- b) Per scolaras e per scolaras che han il domicil en il chantun Grischun e che absolvan la 9. classa en ina scola secundara da vallada tenor las disposiziuns federalas per scolas da maturitad, paja il chantun ina pauschala da 13 900 francs per scolara u per scolar e per onn da scola.

² Ils imports correspundan a l'onn da basa 2008. La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia tenor las disposiziuns da la lescha davart la relaziun da lavur da las collavuraturas e dals collavuratur dal chantun Grischun.

3. FINANZIAZIUN DA LAS MESIRAS DA LA PEDAGOGIA SPEZIALA

Art. 76

En general

¹ Mesiras da la pedagogia speziala èn gratuitas per las scolaras e per ils scolars che han in basegn da furmaziun spezial respectivamain per las persunas respectivas cun la pussanza dals geniturs.

² Per l'alimentaziun e per l'assistenza po vegnir pretendida ina participaziun finanziala da las persunas cun la pussanza dals geniturs.

Art. 77

Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola surpiglian ils custs da las mesiras da la pedagogia speziala per las scolaras e per ils scolars che han in basegn da furmaziun spezial en il sectur da la purschida da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola.

Purschida da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola

Art. 78

Il chantun surpiglia ils custs da las mesiras da la pedagogia speziala per las scolaras e per ils scolars che han in basegn da furmaziun spezial en il sectur da las mesiras rinforzadas.

Mesiras rinforzadas

Art. 79

La finanziaziun da prestaziuns per scolaras e per scolars che han lur domicil en in auter chantun sco er da prestaziuns d'instituziuns staziunaras extrachantunalas e d'instituziuns extrachantunalas per la scolaziun speziala externa sa drizza tenor la cunvegna interchantunala davart las instituziuns socialas (CIIS) dals 13 da december 2002 u tenor la cunvegna cun il chantun da domicil.

Domicil extra-chantunal, instituziuns extrachantunalas

Art. 80

¹ A la gestiun da las instituziuns da la scolaziun speziala paja il chantun contribuziuns.

Contribuziuns chantunalas a las instituziuns da la scolaziun speziala

² Il pajament da contribuziuns è lià vi da l'adempliment da la cunvegna da prestaziun.

³ A las instituziuns da la scolaziun speziala paja il chantun contribuziuns da construcziun tenor las disposiziuns dals artitgels 47 ss. da la lescha davart la promoziun da persunas cun impediments (lescha d'impedids).

⁴ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.

IX. Instanzas

1. INSTANZAS CHANTUNALAS

Art. 81

¹ La regenza surveglia la furmaziun e l'educaziun en la scola populara.

Regenza

² En enclegientscha cun l'instituziun ch'è responsabla per la scola po la regenza permetter projects per il svilup da la scola sco er experiments da scola durant in temp limità e per in territori restrenschi che divergeschan da las disposiziuns da questa lescha.

Art. 82

Departament ed uffizi Il departament e l'uffizi procuran per l'execuziun da la lescha.

Art. 83

Posts spezialisads ¹ Per ademplir las incumbensas porscha l'uffizi servetschs spezials. El maina posts spezialisads, en spezial per las suandantas incumbensas:

- a) surveglianza ed elavuraziun da dumondas generalas da la scola;
- b) examinaziun da la qualidad e garanzia da la qualidad;
- c) svilup da la scola;
- d) cussegliaziun psicologica da scola, scleriment, rapportar e far propostas;
- e) diagnostica, terapia ed evaluaziun en il sectur da las mesiras da la pedagogia speziala;
- f) cussegliaziun da persunas d'instrucziun, da persunas cun la pussanza dals geniturs e d'autoritads da scola;
- g) furnaziun supplementara da las persunas d'instrucziun e da las persunas spezialisadas.

² L'uffizi po surdar incumbensas ad organisaziuns privatas u consultar talas.

³ Ils servetschs dals posts spezialisads èn gratuits en il rom da la purschida da basa. Per servetschs che surpassan la purschida da basa pon vegnir pretendidas contribuziuns als custs.

⁴ Ils detagls vegnan reglads en l'ordinaziun.

Art. 84

Cumissiu da cussegliaziun La regenza ed il departament pon numnar cumissiuns per la cussegliaziun professiunala.

2. INSTANZAS COMMUNALAS

Art. 85

Cussegl da scola ¹ Mintga instituziun ch'è responsabla per ina scola elegia tenor sias prescripziuns in cussegl da scola che consista d'almain trais commembras e commembers.

² La gestiun e la surveglianza da la scola èn chaussa dal cussegl da scola. El exequescha ils relaschs ed ils conclus chantunals, nun ch'in auter organ saja cumpetent per quai sin basa da la legislaziun u da l'urden da scola. El represchenta las scolas vers anor.

³ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola pon surdar ad organs speziels da scola, per exempel a las direcziuns da scola, singulas competenzas ed obligaziuns che vegnan attribuidas en questa lescha al cussegl da scola.

X. Surveglianza, protecziun giuridica e disposiziuns penals

1. SURVEGLIANZA ED EXECUZIUN D'UFFIZI

Art. 86

¹ La surveglianza da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola en ils secturs che vegnan reglads en questa lescha è chaussa dal departament, nun ch'in auter organ saja competent per quai. Surveglianza,
execuziun d'uffizi

² Il departament è autorisà d'agir empè dal cussegl da scola ed empè da la direcziun da scola, e quai sin custs da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola, sche quel e sche quella n'adempleschan betg lur obligaziuns tar l'execuziun da questa lescha.

Art. 87

Il departament ha il dretg da reducir las contribuziuns chantunals ad ina instituziun ch'è responsabla per la scola, sche quella n'ademplescha betg sias obligaziuns tenor questa lescha. Reducziuns da las
contribuziuns

2. VIA GIUDIZIALA

Art. 88

¹ Cunter disposiziuns e cunter decisiuns da la direcziun da scola u d'autras instanzas communalas che pertutgan ils fatgs da scola poi vegnir fatg recurs tar il cussegl da scola. Recurs cunter
disposiziuns e
cunter decisiuns

² Cunter disposiziuns e cunter decisiuns dal cussegl da scola che pertutgan ils fatgs da scola poi vegnir fatg recurs tar il departament, premiss che la lescha na disponia betg autramain.

³ Cunter disposiziuns che concernan la nunpromozium respectivamain la promoziun e cunter decisiuns d'admissiun poi vegnir fatg recurs tar il departament entaifer 10 dis.

3. DISPOSIZIUNS PENALAS

Art. 89

Cumpetenzza da chastiar da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola

Tgi che violescha sapientivamain u per negligentscha l'artitgel 66 da questa lescha, vegn chastia da l'istanza cumpetenta da l'instituziun ch'è responsabla per la scola cun ina multa fin 5 000 francs.

XI. Disposiziuns finalas e transitoricas

Art. 90

Execuziun

La regenza relascha las disposiziuns executivas ch'èn necessarias per l'execuziun da questa lescha.

Art. 91

Entrada en vigur, urden transitoric e referendum

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² La regenza relascha in urden transitoric per introducir questa lescha e decida, cur che las singulas disposiziuns entran en vigur.